

Türkmenistanyň Prezidenti Serdar BERDIMUHAMEDOW:

– Biz ýurdumyzda öndürilýän harytlaryň daşary ýurtlara iberilýän möçberlerini artdyrmalydyrys. Gyzyklanma bildiryän ähli daşary ýurtly hyzmatdaşlarymyz bilen daşary ykdysady gatnaşyklarymyzy giňeltmelidir.

Biznes reklama

25.12.2023, Düşenbe, №52 (1307), Hepdelik gazet, Möçberi 16 sahupa, 1998-nji ýylyň 17-nji aprelindeñ bari çykýar, Esaslandyryjysy – Türkmenistanyň Söwda we daşary ykdysady aragatnaşyklar ministri, Web: www.br.com.tm

Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň mejlisи

22-nji dekabrda hormatly Prezidentimiz sanly ulgam arkaly Ministrler Kabinetiniň nobatdaky mejlisini geçirdi.

Onuň gün tertibine birnäçe resmi-

namalaryň taslamalary we beýleki meseleler girizildi.

Ilki bilen, Mejlisin Başlygy D.Gulmanow ýurdumyzda amala aşyrylan özgertmeler maksatnamalarynyň hukuk esaslaryny kemala getirmäge, pudaklaryň işiniň netijeliligini ýokarlandyrmagá, halkymyzyň ýasaýış-durmuş şertlerini has-da go-wulandyrmagá görnikdirilen taze kanunlary kabul etmek we hereket edýän kanunçylyk namalaryny kámilleşdirmek ugrunda alnyp barylýan işler barada maglumat berdi.

Soňra Ministrler Kabinetiniň Başlygynyň orunbasarly H.Geldimyadow, B.Amanow, T.Atahallyew hem-de B.Annamammedow gözegçilik edýän düzümlerinde ýerine ýetirilen işler barada hasabat berdi.

Ministrler Kabinetiniň Başlygynyň orunbasary B.Atdayew dokma pudagyny mundan beyläk-de ösdürmek, maddy-enjamlaýyn binýadyny pugtalandyrmak babatda alnyp barylýan işler barada hasabat berdi. Bellenilişi ýaly, häzirki wagtda Dokma sena-

gaty ministrliginiň garamagynda önmüçlik kärhanalarynyň onlarçasy hereket edip, olara dünýäniň öndeberary kompaniyalarynyň ýokary tehnologiyaly enjamlary ornaşdyryldy. Bu kärhanalarda öndürilýän öňümler içerkى we daşarky bazarlarda uly islegden peýdalanyar. Wise-premýer döwlet Baştutanymyzý tabşırıklärına laýyklykda, kärhanalary önmüçlik serişdeleri bilen üpjün etmek üçin daşary ýurt kompaniyalary bilen gönü hyzmatdaşlygyň ýola goýlandyryny átydy.

Hormatly Prezidentimiz hasabaty diňläp, Garaşsyz ýurdumyzyň ýokary depginde ösyän dokma pudagyna taze tehnologiyalaryň ulanylmaşynyň döwrüň talabydygyny belledi. Şoňa görâ-de, bu ulganda halkara tejribeden ugur alynmalydyr diýip, döwlet Baştutanymyz aýtdy we wise-premýere degişli işleri ýola goýnagy tabşyrdy.

Ministrler Kabinetiniň Başlygynyň orunbasary M.Mämmendow geljek ýylyň ýanwar aýynda geçirileş esasy çäreleriň Terti barada hasabat berdi.

Ministrler Kabinetiniň Başlygynyň orunbasary N.Amanepesov degişli ministrlilikler we pudaklayýn dolandyryş edaralary tarapyndan Taze ýyl bayramyny hem-de 2024-nji ýylyň 1 — 10-nji ýanvary aralysy-

da mekdep okuwyçlarynyň gyşky dynç alyş günlerini geçirimek boýunça taýýarlanylan meýilnamalar barada hasabat berdi.

Soňra Ministrler Kabinetiniň Başlygynyň orunbasary, daşary işler ministri R.Meredowa söz berildi. Ol ABS-nyň Nyu-York şäherinden gelip gowşan hoş habar barada aýtdy. Bellenilişi ýaly, şu ýylyň 19-nji dekabrynda Birleşen Milletler Guramasyň Baş Assambleýasynyň 78-nji sessiýasynyň 49-nji plenar mejlisiniň dowamynda Türkmenistanyň başlangyjy esasynda «Durnukly ösüň maksatlaryna ýetmek üçin ulagyň ähli görnüşleriniň arabaglyşygyň berkitmek» hem-de «Durnukly ösüň üpjün etmekde ygtýbarly we durnukly energiya birikmesiniň esasy orny» atly Kararnamalar biragyzdan kabul edildi. Bu wakanyň Gahryman Arkadagymyzyň durnukly ulag we energetika babatda öňe süren strategik başlangyçlarynyň hormatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedow yátydy we geljekde-de Birleşen Milletler Guramasy bilen bu ugurda netijeli hyzmatdaşlygyň dowam etdiriljekebidigini belledi.

Cykyşynyň ahyrynda döwlet Baştutanymyz mejlisie gatnasyjylary we ähli watandaşlarymyz gelip gowşan hoş habarlar — ähmiyetli Kararnamalaryň kabul edilmegi Garaşsz, baky Bitarap Watanymyzyň halkara abraýynyň örän ýokarydygynyň nobatdaky güwásı boldy.

Döwlet Baştutanymyz we türkmen halkynyň Milli Lideri, Türkmenistanyň Halk Maslahatynyň

Başlygy Gurbanguly Berdimuhamedowy bu daşary syýasy üstünlik bilen tüýs ýüreken gutlap, wise-premýer, daşary işler ministri Arkadagly Gahryman Serdarymyza, Gahryman Arkadagymyza berk jan saglyk, ýurdumyzyň rowaçlygy, türkmenistanlıalaryň abadançlygy, baky Bitarap Watanymyzyň halkara abraýynyň has-da belende galdyrylmagy ugrunda alyp barýan giň gerimli işlerinde täze üstünlikleri arzuu etdi.

Soňra Ministrler Kabinetiniň Başlygynyň orunbasary, daşary işler ministri R.Meredow Türkmenistanyň Birleşen Milletler Guramasy bilen syasy, durmuş-ykdysady, ynsanperwer ugurlarda hyzmatdaşlygyny kämilleşdirmek boýunça amala aşyrylan işler barada hasabat berdi.

Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň ýanın-daky Ulag we kommunikasiýalar agentliginiň Baş direktory M.Çakyew Türkmenistanyň ráyfat aviasiýasyny awiasiýa howpsuzlygy boýunça pudagara toparyny döretmek hakynda Kararyň taslasynyň taýýarlanlyşy barada hasabat berdi.

Mejlisiň dowamynnda M.Çakyew gözegçilik edýän düzümleri tarapyndan Magtymguly Pyragynyň dogan gününiň 300 ýylligы mynasibetli durmuşa geçi-riýan işler barada hasabat berdi.

Soňra hormatly Prezidentimiz Ministrler Kabinetiniň agzalaryna we watandaşlarymyza ýízlenip, Taze ýylyň öň ýanynda Birleşen Milletler Guramasyň Nýu-York şäherinde yerleşyän ştab-kwartirasyn dan hoş habarlarý gelip gowşandygyny belledi. 19-nji dekabrda bu guramanyň Baş Assambleýasynyň 78-nji sessiýasynyň 49-nji plenar mejlisiniň dowamynda Türkmenistanyň başlangyjy esasynda «Durnukly ösüň maksatlaryna ýetmek üçin ulagyň ähli görnüşleriniň arabaglyşygyň berkitmek» hem-de «Durnukly ösüň üpjün etmekde ygtýbarly we durnukly energiya birikmesiniň esasy orny» atly Kararnamalar biragyzdan kabul edildi.

Gahryman Arkadagymyzyň başlangyçlary bilen öňe súrlüp, ozal hem birnäçe gezek ykrar edilen bu halka resminamala dünýä ýurtlarynyň köp sanlysynyň awtorda bolup çyks etmegi olaryň tutuş adamzat üçin örän möhümdegini görkezýär diýip, döwlet Baştutanymyz nygtady. Bellenilişi ýaly, ýurdumyzyň öňe sürän dünýä ähmiyetli başlangyçlarynyň Birleşen Milletler Guramasy tarapyndan ykrar edilmegi Garaşsz, baky Bitarap Watanymyzyň halkara abraýynyň örän ýokarydygynyň nobatdaky güwásı boldy.

Türkmenistan Durnukly ösüň maksatlaryna ýetmek boýunça halkara tagallalary bireşdirmäge gönnükdirilen netijeli garaýşlary we başlangyçlary giňden goldaýar diýip, hormatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedow aýtdy we geljekde-de Birleşen Milletler Guramasy bilen bu ugurda netijeli hyzmatdaşlygyň dowam etdiriljekebidigini belledi.

Cykyşynyň ahyrynda döwlet Baştutanymyz mejlisie gatnasyjylary we ähli watandaşlarymyz gelip gowşan hoş habarlar — ähmiyetli Kararnamalaryň kabul edilmegi bilen ýene-de bir gezek tüý ýüreken getiriljekebidigini belledi.

Hormatly Prezidentimiz sanly ulgam arkaly geçirilen Ministrler Kabinetiniň mejlisini jemläp, oňa gatnaşanlara berk jan saglyk, maşgal abadançlygyny, berkarar Watanymyzyň gülläp ösmegi ugrunda alyp barýan işlerinde uly üstünlikleri arzuu etdi.

(TDH-niň maglumatlary esasynda taýýarlanlydy).

RESMI HABARLAR

Arkadag Serdarly bagtyýar ýaşlar ýylyny ýokary derejede we guramaçlykly jemlemek hem-de şu ýylda ýurdumyzyň ýaşlarynyň biliimde, ylymda, sportda, medeniýetde, senagatda, oba hojalygynda, ykdysadyýetiň beýleki pudaklarynda gazanan üstünliklerini giňden açyp görkezmek maksady bilen, Türkmenistanyň Prezidenti Karara gol çekdi.

Resminama laýyklykda, Bilim ministrligine, Aşgabat şäheriniň häkimligine, Söwda-senagat edarasyna beýleki ministrlilikler we pudaklaýyn dolandyryş edaralary, welaýatlaryň, Arkadag şäheriniň häkimlikleri, jemgyétçilik birleşikleri bilen bilelikde

2023-nji ýylyň 27-nji dekabrynda Aşgabat şäherindäki Söwda-senagat edarasynyň binasynda Arkadag Serdarly bagtyýar ýaşlar ýylyna bagışlanan halkara ylmy-amaly maslahatyň, sergileriň we dabaralaryň ýokary derejede, guramaçlykly geçirilmegini üpjün etmek tabşyryldy.

Medeniýet ministri, Telewideniye, radiogepleşikler we kinematografiya baradaky döwlet komiteti hem-de Döwlet harbarlar agentligi şu halkara ylmy-amaly maslahat, sergiler we dabalar bilen bagly alnyp barylýan işleriň köpcüklikleýin habar beris se rişdelerinde ýokary derejede beyan edilmegini üpjün etmäge borçly edildi.

Berkarar döwletiň taze eýýamynyň Galkynyşy döwrende ýurdumyzda amala aşyrylan durmuş-ykdysady özgertmeleri giňden ýaýmak, Türkmenistanyň daşary ýurtlara bilen köpugurly gatnaşyklaryny has-da ösdürmek, häzirki zaman tehnologiyalaryny, ylmyň gazananlaryny önmüçlige giňden ornaşyrmak we ykdysadyýetiň pudaklaryna maýa goýumlary çekmek maksady bilen, Türkmenistanyň Prezidenti Karara gol çekdi. Resminama laýyklykda, ministrlilikler we pudaklaýyn dolandyryş edaralary tarapyndan 2024-nji ýylda geçirileş sergileriň, ýarmarkalaryň, maslahatlaryň, festiwallaryň sanawy hem-de olary geçirimek boýunça guramaçlyk toparynyň düzümi tassyklanyldy.

Ministrliklere we pudaklaýyn dolandyryş edaralaryna degişli çäreleriň ýokary derejede, guramaçlykly geçirilmegini üpjün etmek tabşyryldy.

(TDH).

ŞU SANÝMYZDA:

ŞU GÜNLERİN GÜRRÜNI	3
SÖWDA WE ÖSÜŞ	4
JEMGYÝET	5
PUBLISTIKA	6
SPORT WE YÄŞLAR	8
КАПИТАЛ – 2023	10
ПРОГРЕСС	11
JAHAN HABARLARY	12
ÜSTÜNLIGIŇ TAGLYMATY	13
ГОРИЗОНТ	14

Şanly ýylyň ykdysady üstünlikleri

3-nji sahupa

Syýasat

www.br.com.tm

Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwrüniň ýyl ýazgysy – 2023-nji ýyl

Ýurdumyzda söwda we telekeçilik ulgamyny hemmetaraplayın ösdürmek, huşus yugdyrymaga milli ykdysadyjetimizde eýeleýän ornum artyrdyrmak hortmatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedowyň baştutanlygynda durmuşa geçirilýän «Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy: Türkmenistany 2022 – 2025-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegini Milli maksatnamasyny» strategik ugurlarynyň biridir.

Maksatnamanyň üstünlikli durmuşa geçirilýändigine şu ýýlyň on bir aýyný netijeleri boyunça bölek satuw haryt dolanyşygynyň, 2022-nji ýýlyň degişli döwri bilen deňesdirilendede, 9,9 göterim artmagy hem şayatlyk edýär. Özara bähbitli halkara hyzmatdaşlyk ýörelgelerine esaslanýan daşary ykdysady strategiýanyň durmuşa geçirilýegi netijesinde, daşary söwda dolanyşygynynda-da ösus depgini ýókarlandy. Söwda we daşary ykdysady aragatnaşyklar ministrligi boyunça söwda dolanyşygynyň ösus depgini, geçen ýýlyň degişli döwri bilen deňesdirilendede, 100,7 göterime, önum öndürmegini ösus depgini 100,7 göterime barabar boldy. Döwlet haryt-çig mal biržasy tarapyndan ýýlyň başyndan bäre 275 sany birža sówdaysa geçirilip, 27 mün 762 sany şertnaması hasaba alyndy. Söwda-senagat edarasy boyunça hasabat döwründe ýerine yetirilen işleriň ösus depgini 109,9 göterime barabar boldy. Şu ýýlyň ýanwar – noýabr aýlyrynda 26 sergi we 78 maslahat geçirildi. Senagatçalar we telekeçiler bireleşmesi boyunça oba hojalyk we azyk önumlerini öndürmegini ösus depgini 109 göterime, senagat önumlerini ösus depgini bolsa 109,4 göterime den boldy.

Ýurdumyzda döwlet-hususy hyzmatdaşlygyna, hojalyq ýöretmegiň netijeli usullarynyň giňden ornaşdyrlımagyna, bazar gatnaşyklary şertlerinde bu işlere telekeçilişiň işjeň çekilmegine uly ähmiyetli belälliäkäldir. Milli ykdysadyjetimizde ýokary ösus derejesini üpjün etmek we işjeň maya goýum syýasatyndowam etdirmek, ýurdumyzın ykdysady kuwwatyny pugtalandyrmaga, ilatyň ýaşayış-durmuş şertlerini has-da gowulandyrmaga gönükdirilen çareleri yzygiderler durmuşa geçirirmek, sebiteyin maya goýum işjeňligini kämilleşdirmek maksady bilen, Türkmenistanyň 2023-nji ýyl üçin Mayá goýum maksatnamasy kabul edildi. Bu Maksatnamanyň ýurdumyzı senagat taýdan ösen döwlete övürmekde, ykdysadyjeti diwersifikasiyalasdyrmakda, sanly ykdysadyete uýgunlaşan özgertmeleri üstünlikli amala aşyrımkada, täze iş orunlaryny döremekde uly ähmiyeti bardyr.

Ýurdumyzın ösus strategiýasını durmuşa geçirimekte Türkmenistanyň Senagatçalar we telekeçiler bireleşmesiniň agzalaryna aýratyn ornum degişlidigini bellemelidir. 2008-nji ýylde döredilen bu bireşme Diýarymyznyň hususy işewürliginiň 28 münden gowrak wekiliň özünde jemläp, ykdysadyjeti döwletle dahilly bolmadık bölegini ösdürmek, telekeçilik başlangyçlaryny goldamak we döwrebap işewürlük düzümlerini kemala getirmek boyunça giň gerimli işleri alyp barýar. Bu günüň «Türkmenistanda öndürilgen» nyşanly harytlar dünýä bazarlarynda uly islegden peýdalanylý, ýurdumyzıň eksport mümkinçilikleriniň barha artyandygyny subut edýär.

Senagatçalar we telekeçiler bireleşmesiniň agzalary daşary ýurtlardan getirilýän harytlaryň ornum tutýan önumlerini öncümçiliklerini giňeltmek, milli önumlerimiziň eksportynyň möçberlerini artdyrmak, elektron senagat döremek boyunça döwlet maksatnamalaryny durmuşa geçirilémgine mynasyp goşant goşyalar. Sunuň bilen baglylykda, syn berilýän ýýlyň mart aýynda Senagatçalar we telekeçiler bireleşmesiniň döredilmeginin 15 ýýlygyna bagışlanyp, birleşmäniň gazanan üstünlikleriniň sergisiňini geçirilendigini bellemek zerurdy. Döwlet Baştutanyzga sergide ýurdumyzıň işewürlük tarapyndan öndürilgen önumlerin dörlü görnüşleri, senagat harytlary bilen tanşyp, kiçi we orta telekeçiligini eýeleýän ornum mundan beýlak-de pugtalandyrmak üçin ähli zerur çareleriň durmuşa geçirilekgidini nygtady. Bellenilişi ýaly, döwlet derejesinde uly uns berilmegi netijesinde, ýurdumyzıň hususy ulgamynyň milli ykdysadyjetimizde eýeleýän orny yzygiderler berkildiyär. Munuň özi türkmen telekeçiliřin dörlü ugurlar, sol sanda azyk we beýleki harytlaryň öncümçilikli boyunça bel-şepgitleri eýelemgine giň ýol açýar. Sunuň bi-

len baglylykda, sergä gatnaşyjylar hususy yetçiliğiň işjeň ösdürilmegi uğrunda yzygiderli aladasy üçin hortmatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedowa hoşşalyk bildirdi.

Házır ýurdumyzıň telekeçiliři gaýtadan işleyän senagatyň ösdürilmegine aýratyn ähmiyet beryärler. Olar et, balyk, süýt önumleriniň, çaga iýimitiniň, gök we miwe şireleriniň, maýoneziň, doñdurmaný, gaplanan önumlerini, şol sanda süjü-kökeleriň dörlü görnüşlerini öndürýärler. Şeýlelikde, birleşmäniň agzalary önum bolçulygyny üpjün etmek bilen hatarda, hortmatly Prezidentimiz tabşyrlygyna laýklykda, täze iş orunlarynyň döredilmegine-de goşant goşyalar.

Baky Bitarap ýurdumyzıň alyp barýan «Açyk gapylar» syýasatyňň çäklerinde Diýarymyznyň telekeçiliřine daşary ýurtlaryň işewürleri bilen özara bähbitli hyzmatdaşlygы has-da ösdürmek üçin uly mümkinçilikler döredilýär. Türkmenistanyň Büttindünä Söwda Guramasynda «işjeň synçy» de-rejesiniň bolmagy ýurtda öncümçilik düzümlerini ösdürmäge, eksport mümkinçiliklerini artdyrmaga, daşary ýurt maya goýumlaryny çekmäge we halkara ykdysady gatnaşyklar ulgamyna has işjeň goşulyşmaga giň mümkinçilikleri açýar.

Ykdysadyjeti bazar gatnaşyklaryna geçirilmegiň, döwrebap özgertmeleri okgunly amala aşyrmaýan netijesinde, Türkmenistan dünýä bazarynda barha ähmiyetli orny eýeleýär. Ýurdumyzda we onuň çäklerinden daşarda geçirilýän işewürlük duşuşyklary hortmatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedowyň baştutanlygynda döwletimiz häzirki döwürde gazaňyan üstünliklerini, Türkmenistanyň maya goýum kuwwatyny açyp görkezmek üçin meýdanza bolup hyzmat edýär. Daşary ýurtly gatnaşyjylara bolsa şeýle duşuşyklar öz geljegi uly taslamalaryny tanyşdymak üçin oňat mümkinçilikleridir.

Şu ýýlyň ýanwar aýynda Aşgabatda Türkmen-rus işewürlük maslahaty geçirili, onda hyzmatdaşlygы anyk meýilnamalary maslahatlaşyldy. İki ýurdun pudaklaryň dolandyrys edaralarynyň, iri öncümçilik düzümleriniň, hususy kompaniýalaryny wekili senagat kooperasiýasy, gurluşyk öncümçiliği, innowasion hem-de maglumat tehnologiyalary, ulag-logistika, oba hojalyk pudagy, azyk önumleriniň eksporty we beýleki ulgamlarda hyzmatdaşlygы täze mümkinçilikleri barada pikir alşyp, anyk teklipleri beýan etdiler. Mart aýynda geçirilen Türkmen-tatar işewürlük maslahaty Türkmenistan bilen Russiya Federasiýasynyň Tatarystan Respublikasynyň arasynda netijeli hyzmatdaşlygы ösdürmekde nobatdaky ähmiyetli çäre boldy. Onuň çäklerinde Türkmenistanyň hem-de Tatarystanyň ministrikleriniň, pudaklaryň dolandyrys edaralaryny wekili senagat, hususy düzümleriniň we işewürlüklerini arasynda özara düşünişmek hakynda Ähtnama gol çekilmegi bilelikdäki işewürlük forumynyň anyk netijeleriniň biri boldy.

Tamamlynp barýan ýýlyň soňky aýynda Aşgabatda geçirilen Türkiye Respublikasynyň eksport harytlarynyň 10-nji sergisi, Ykdysady hyzmatdaşlyk boyunça hökümétara türkmen-türk toparynyň ýedini mejlisini hem-de iki ýurdun işewürlük toparynyň geljegi uly meýilnamalaryny çäklerinde ikitaraplayın hyzmatdaşlygы işjeňleştirilýändigi ýene-de bir aýdyň beýany boldy.

Házirki wagtda Türkmenistanyň Senagatçalar we telekeçiler bireleşmesiniň agzalary daşary ýurtlardan getirilýän harytlaryň ornum tutýan önumlerini öncümçiliklerini geljekki meýilnamalary maslahatlaşylyp, Türkmenistanyň «Halk market» supermarketler söwda toplumy bilen «Naturalnoye zdomowye» jogapkärçiliği çäklendirilen jemgyjeti arasynda hyzmatdaşlygы hakynda şertnaması gol çekildi.

Ikitaraplayın gatnaşyklar barada aýdylanda, sentýab aýynda GFR-de Türkmen-german işewürlük maslahatynyň geçirilendigini bellemek ýerlikli bolar. Ol söwda-ykdysady hyzmatdaşlyk boyunça döwletlara dialogyň ýokary derejesiniň görkezisiňi bolup durýar. İşewürlük duşuşyglyny çäklerinde Türkmenistanyň Senagatçalar we telekeçiler bireleşmesiniň agzalarynyň hem-de Germaniya Federativ Respublikasynyň öndebarlyj kompaniýalarynyň arasynda şertnamalarla gol çekildi. Şeýle forumlar dörlü pudaklara maya goýumlaryň geljän möçberini artdyrmaga, kiçi we orta telekeçiliři ösdürmäge, ykdysady ösusü çaltalandyrmagá we milli ykdysadyjetiň bäsdeşlige ukypliygyny ýókaralandyrmagá ýardam edýär. Olarda sówda-ykdysady hyzmatdaşlygы giňeltmegiň täze ýóllarydyr gurallary kesgitlenilýär.

Şu ýýlyň oktyabr aýynda geçirilen Türkmen-

türk işewürlük maslahatydaky çykyşynda döwlet Baştutanyzga Türkmen tarapynyň Türkiye bilen söwda-ykdysady gatnaşyklary hil taýdan täze de-reja çykarmagy maksat edinýändigini belledi. Hortmatly Prezidentimiz Türkmenistanyň özara bähbitli we netijeli pikirleri hem-de teklipleri hoşşalyk bilen kabul etjekdigini nygtap, iki ýurdun işewürlük toparynyň forumda bellenen wezipeleri durmuşa geçirmäge çynlakaý cemeleşjezdiklerine ynam bildirdi.

Senagatçalar we telekeçiler birleşmesiniň halkara gatnaşyklaryny ösdürmegiň möhümüdigine ýurdumyzıň noýabr aýynda Daşkent şäherinde geçirilen Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasyny 16-nji sammitine gatnaşmagy hem şayatlyk edýär. Onda döwlet Baştutanyzga gurama agza döwletleri serhetýaka sówdwan we hyzmatdaşlygyny ösdürmäge hem-de sebit gatnaşyklaryny utgaşdyrmaga çağyrdy. Hortmatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedowyň çykyşynda bellenilişi ýaly, Türkmenistan kiçi we orta telekeçiligini üst bilen işewürlük gatnaşyklaryň işjeňleşmegine, se-nagat önumleriniň kabir görnüşlerini, oba hojalyk önumlerini öndürmek, hyzmatlaryń yerine yetirmek babatda we beýleki ugurlarda hyzmatdaşlygы ýola goýmaga uly ähmiyet beryär. Sunuň bilen baglylykda, döwlet Baştutanyzga köptaraplaýyn hyzmatdaşlygы giňeltmek babatda ýurtlarynyň eýe bolan mümkinçilikleridir meyilleri hakynda has giňden habardar bolmak üçin anyk maglumatlary, teklipleri, işewürlük taslamalaryny we beýleki zerur maglumatlary öz içine alýan maglumat portalyny döretmek baradaky teklibe garamagy öne sürdi.

Şu ýýlyň noýabr aýynda Aşgabatda Türkmen-eýran işewürlük maslahaty geçirildi. Onda iki ýurdun pudaklaryň dolandyrys edaralarynyň we işewürlük toparynyň özara bähbitli hyzmatdaşlygyny geljegi ugurlary ara alnyp maslahatlaşyldy. Şunda kiçi we orta telekeçilik derejelerinde gatnaşyklary ösdürmäge aýratyn üns berildi. Bellenilişi ýaly, bu hyzmatdaşlyk Türkmenistanyň ykdysadyjetiniň döwlete dahlyy bolmadık düzüminiň ösusini hasa almak bilen, örân özüne çekiji bolup durýar.

Paytagtymzı netijeli hyzmatdaşlygы işjeňleştirilgiň giň mümkinçiliklerini ara alyp maslahatlaşmak üçin amatly meýdanza bolup hyzmat edýär. Sunuň bilen baglylykda, dekaby aýynda «tegelek stoluň» başyndaky duşuşyk görnüşinde 10-nji Türkmen-amerikan işewürlük maslahatynyň geçirilendigini nygtamalydrys. Bu duşuşyk Türkmenistanyň we Amerikaný Birleşen Ştatlarynyň umumy bähbitlere gabat geljän özara hyzmatdaşlygы mundan beýlak-de yzygiderler ösdürmäge maksat edinýändiklerini görkezdi. «Case New Holland Industrial» kompaniýasy bilen türkmen telekeçiliřiň arasynda özara düşünişmek hakynda Ähtnama gol çekilmegi bilelikdäki işewürlük forumynyň anyk netijeleriniň biri boldy.

Tamamlynp barýan ýýlyň soňky aýynda Aşgabatda geçirilen Türkiye Respublikasynyň eksport harytlarynyň 10-nji sergisi, Ykdysady hyzmatdaşlyk boyunça hökümétara türkmen-türk toparynyň ýedini mejlisini hem-de iki ýurdun işewürlük toparynyň geljegi uly meýilnamalaryny çäklerinde ikitaraplayın hyzmatdaşlygы işjeňleştirilýändigi ýene-de bir aýdyň beýany boldy.

Házirki wagtda Türkmenistanyň Senagatçalar we telekeçiler bireleşmesiniň agzalary ýurdumyzda azyk we haryt bolçulygynyň üpjün edilmegine, täze iş orunlarynyň döredilmegine saldamly goşant goşyalar. Diýarymyzda işleyän ilatyň ýarysyndan gowragy ykdysadyjetiň hususy pudagynda zähmet çekýär. Telekeçiler daşary ýurtlardan getirilýän harytlaryň ornum tutýan we eksport edilýän bäsdeşlige ukypliygyny arasynda özara düşünişmek hakynda Áhtnama gol çekilmegi bilelikdäki işewürlük forumynyň anyk netijeleriniň biri boldy.

Sarp ediş önumleriniň öndürilisini artdyrmak, içerkiz bazarý azyk önumleri hem-de beýleki harytlar bilen üpjün edilişini gowulandyrmak boyunça döwletimiz tarapyndan uly işler alnyp barylýar. Amatly işewürlük ýagdaýyny döretmek arkaly kiçi, orta we iki telekeçiliři goldamak uğrunda yzygiderler durmuşa geçirilek. Her welaýatda, etrapda we şäherde döwrebap önumçilikleri, täze iş orunlaryny döretmek, ýurdumyzda öndürilgen ýókar hilli önumlerini eksportyny giňeltmek möhüm talapalaryň hataryndadır. Türkmen telekeçileri, öz gezeginde, Diýarymyzda hususy işewürligini halkara derejä çykarmak we önde goýlan wezipeleri üstünlikli amala aşyrımagyň gitgýarmaýalar.

Yurdumyzı telekeçiliřiň öndürilmesini öndürilmege maya goýumlary goýýarlar, ilata durmuş, mahabat hem-de neşirýat hyzmatlarynyň giň gerimini hödürler. Olar içerkى we daşarky bazarlara yetirilýän täze önumleri bilen sarp edilijeri ýygy-ýygydan begendirýärler. Oba hojalyk ulgamyna miweçilik hem-de üzümçilik hususy öndürilgileriň alyp barýan işleriniň esasy ugurlarynyň birine öwrülýär. Bu köp babatda oba hojalyk maksatlı yörítir yér gaznasynyň döredilmegi netijesinde mümkün bolýar. Yer bölekleri dörlü oba hojalyk önumlerini, şol sanda miweleri we iř-iýimleri yetişdirmek üçin bellenilen tertipde bölünip berilýär. Şeýle-de TSTB-niň agzalary tarapyndan oba hojalyk, azyk hem-de senagat kärhanalaryny döretmek boýuna maya goýum taslamalaryna durmuşa geçirilmek babatda teklipleri işlenip taýýarlanlylandygyn bellemek gerek. Şol sanda suw tyştylaýy tehnologiyalary ulanmak arkaly gök önumlerini, üzümdür miweleri yetişdirmek, maldaçylyk we guşçulyk toplumlaryny, hâzırkı zaman ýýladyşhanalaryny, azyk önumlerini saklamak üçin sowadyjy ammarlary gurmak ýaly tekliber hödürleñildi.

Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwrelynde ýurdumyzı Senagatçalar we telekeçiler birleşmesiniň agzalary medeni-durmuş maksatlı binalary, döwrebap ýasaýý jaýlaryny, iri önumçilik desgalaryny gurmaga gatnaşyalar. Döwlet Baştutanyzda yzygiderler ünsi we tagallasy netijesinde, telekeçiler azyk bolçulygyny pugtalandyrmaga, importyň ornum tutýan önumçilikini giňeltmäge, eksport önumlerini möçberini artdyrmaga uly goşant goşyalar. Hâzırkı döwürde ýaşlaryny hem ýurdumyzda ýáýbaňlandyrylan özgertmeleriň üstünlikli yerine yetirilmeginde uly orny eyeleýär. Olaryň täze telekeçilik başlangyçlaryna durmuşa geçirilmekleri üçin giň mümkinçilikler, amatly şertler döredilýär. Diýarymyzda ýaşlar telekeçiliřiň höweslendirilip, «ýaşlar kärhanalaryna» uly goldaw berilýär.

Bazar gatnaşyklarynyň täze tapgyrynda okgunly ösyän milli ykdysadyjetimiň hususy düzümine yzygiderler döwlet goldawyny bermek, telekeçiliři innowasion esasda ösdürmäge ukypli, ýokary bilimli we hünär taýýarlykly hünärler bilen üpjün etmek maksadı bilen, Türkmenistanyň Senagatçalar we telekeçiler bireleşmesiniň ýokary okuw mekdebi degišli ugurda sebitiň iri halkara bilmal edarasy bolar.

Türkmen telekeçiliřiň öndürilmesini öndürilmege yezitili tehnologiyalary, sanly ulgamalaryň ornaşdyrylmagy, ýurdumyzı 2022 – 2025-nji ýyllarda durmuş-ykdysadytaýdan ösdürmegiň Milli maksatnamasında kesgitlenen çäkler, şol sanda iri döwlet buýurmalaryna hem-de maya goýum taslamalaryna durmuşa geçirilmek bilen baglylykda, işewürligi ösdürmek, ykdysadyjeti bazar gatnaşyklaryna geçirilmek we täzeçil önumçilikleri guramak maksadı bilen, Türkmenistanda 2018-nji ýylde TSTB-niň teklibi esasynda döredilen ýurdumyzı kiçi we orta telekeçiliřini gol damak baradaky gazzasynyň işini işjeňleşdirmek möhüm.

Sarp ediş önumlerini öndürilisini öndürilmege yezitili tehnologiyalary, sanly ulgamalaryň ornaşdyrylmagy, ýurdumyzı 2022 – 2025-nji ýyllarda durmuş-ykdysadytaýdan ösdürmegiň Milli maksatnamasında kesgitlenen çäkler, şol sanda iri döwlet buýurmalaryna hem-de maya goýum taslamalaryna durmuşa geçirilmek bilen baglylykda, işewürligi ösdürmek

www.br.com.tm

Şu günleriň gürrüni

Üstünlikler seniň şanyňa, Täze ýyl!

Yakında şeýle at bilen Jemgyyetçilik guramalarynyň merkezi binasynda Türkmenistanyň Kärdeşler arkalaşyklarynyň hem-de Türkmenistanyň Zenanlar birleşiginiň Merkezi geňeşiniň bilelikde guramagynda Täze ýyl bayramçylygyny mynasybetli bayramçylyk dabarası geçiňdi. Oňa Kärdeşler arkalaşyklarynyň we Zenanlar birleşiginiň işgärləridir işjeň agzalary gatnaşdylar.

Dabarany alyp baryjy sözünüň başynda maslahata gatnaşyylary ýetip gelýän Täze ýyl bayramçylygyny bilen gutlap, Türkmenistanyň Kärdeşler arkalaşyklarynyň we Zenanlar birleşiginiň işgärlərinə hemde işjeň agzalaryna söz berdi.

Türkmenistanyň Nebitgaz senagaty topumyň Medeni-işewürlük merkezinin aýdym-saz toparynyň ýerine ýetiren ajaýyp aýdymalary bilen utgaşan bayramçylyk da-barasında çykyş edenler Berkarar döwletiň täze eýamynyň Galkynyşy döwründe türkmen halkynyň Milli Lideri Gahryman Arkadagymyzyň, Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň baştutanlygynda Watanymyzyň össüslərdir özgerişlere beslenýändigini, ýyllaryň ýyllardan has zyada gelýändigini, Arkadag Serdarly bagtyýar ýaşlar ýylynda ýurdumyzyň alyp baryan syýasatynyň hasda rowaçlanýandygyny belläp geçdiler. Çykyşlarda ata Watanymyzyň nurana geljegi, beýik össüsləri, Gahryman Arkadagymyzyň hem-de hormatlı Prezidentimizň halkamyzyň bolelin, bagtyýar durmuşda ýaşamagy üçin edýän aladalarynyň hasda rowaçlanmagy bilen bagly ýakymly arzuwlar öz beýanyň tapdy.

Dabaranyň ahyrynda Kärdeşler arkalaşyklarynyň işjeň agzalaryna Täze ýyl bayramçylygyny mynasybetli sowgatlary gowşuryldy.

Maksatmyrat JUMAÝEW,
Türkmenistanyň Kärdeşler arkalaşyklarynyň
Milli merkezinin Söwda we telekeçilik
ugrunyň işgärlərinin Kärdeşler arkalaşyglyny
Geňeşiniň başlygy.

BIRŽA SÖWDALARY

Türkmenistanyň Döwlet haryt-çig mal biržasynyň geçen hepedäki söwdalary

Türkmenistanyň Döwlet haryt-çig mal biržasynyň geçen hepedäki söwdalarynda geleşikleriň 28 sanasy hasaba alındı.

Daşary ýurt walýutasyna Birleşen Arap Emirliklerinden, Pakistan'dan, Owganstandan, Gruziyadan, Özbegistandan, Türkىyeden hem-de Azerbayjandan gelen telekeçiler «Türkmennibit» döwlet konserinde öndürilen polipropileni, dizel ýangyjyny, şeýle hem Türkmenistanyň Saglygy gorajyş we derman senagaty ministrliginiň kärhanalarynda öndürilen arassalanmadık buýan köküni we kök baldaklaryny satyn aldylar. Şeýle-de Dokma senagaty ministrliginiň kärhanalarynda öndürilen dürlü görünüslü dokma önmeler satyldı. Geleşikleriň jemi bahasy 18 million 114 mün amerikan dollaryndan gowrak boldı.

Ýurdumyzyň telekeçileri içeriği bazar üçin jemi bahasy 290 million 591 mün manatlykdan gowrak bolan polipropileni, türkmen el halyalaryny we dürlü görünüslü dokma önmelerini satyldı.

Aşgabatda, Arkadag şäherinde we ýurdu-amyzyň ähli welaýatlarynda ýetip gelýän Täze ýyl bayramçylygyna bagışlanan bayramçylyk söwdalary barha gyzysýar.

Ýurdumyzyň «Altyn asyr» Gündogar, «Teke» bazarlaryna, şeýle-de «Güllüstan», «Bereketli bazarly» söwda merkezlerine söwda etmäge baryan ildeşlerimizň ýzy üzülenenok Ilata hödürlenilýän harytlaryň amatlylgyny ýola goýmak maksady bilen, göçme söwda nokatlary diňe bir merkezi bazarlarda däl, eýsem, ýasaýys toplumlarynyň çäklerinde hem hereket edýär. Bazardyr söwda merkezlerde ýurdumyzyň öndebyryj önum öndürjileriniň dürlü görünüslü önumleri hödürlenilýär.

Söwda tekjelerinde ýarmalar we un önumleri, süjyi-köke, tebiyg şireler we gazlandyrylan içgiler, sowgat toplumlary, möwsümleyin miweler we gök önumler bar. Mundan başganda, bu ýerde emeli arça agaçlaryny, arça bezeglerini, ýadygärlük sowgatlaryny, oýunjaklary we senenamalary satyn alyp bolýar.

Bağılu ATAÝEWA,

Türkmen döwlet binagärlük-gurluşyk institutynyň
senagat ekologiyasy kafedrasynyň müdürü.

TÄZE ÝYLYŇ ŞANYNA

Şanly ýylyň ykdysady üstünlikleri

Her bir günü taryhy üstünliklere beslenýän Arkadag Serdarly bagtyýar ýaşlar ýylynda gazanylýan ykdysady üstünlikler her birimizde buýsanç duýgusyny döredýär. Diňe şu ýylyň 11 aýynyň jemlerine bagışlanyp, Türkmenistanyň Ministrlar Kabinetiniň 8-nji dekabrda sanly ulgam arkaly geçirilen mejlisinde berlen hasabatlardyr beýan edilen görkezijiler hem ýurdumyza durnukly össüňiň üpjün edilýändigini tassyklaytar. Ylayta-da, geçen ýylyň degişli döwri bilen deňesdirilende, jemi içerkى önumiň 6,3 gösterim ýókarlanmagy ykdysady syýasatyň üstünlikli durmuşça geçirilýändigini alamatlandyrýar.

Jemi içerkى önum esasy makroykdysady görkezijileriň biri bolup, ol ulgamyň häzirki ýagdayny häsiyetlendirýär. Bu görkeziji ýurt derejesinde öndürilen JLÖ-ni dürlü ýyllar boýunça deňesdirmäge mümkünçilik bermek bilen, hasabat döwründe haýsy içerkى we daşarky şartları netijesinde ykdysadyýetde özgerişlikleri bolup geçendigine hem-de olaryň sarp edilijilere nähili täsir edýändigine baha bermäge esas döredýär. Mundan başga-da, kesgitli döwürde ýurduň çägide jemi öndürilen önumleriň we hyzmatlaryň möçberini aňlatmak bilen, öz gezeginde, dürlü ýurtläryň ykdysadyýetini deňesdirmäge mümkünçilik beryan görkeziji bolup durýar. Jemi içerkى önumiň möçberini ýókarlandyrmak üçin dürlü usullaryň bardygyny bellemek ýerliklidir. Muňuň üçin, ilkinji nobatda, jemi önumiň öndürilişine haýsy şartları täsir edýändigini aýdyňlaşdymak möhümmdir.

Täze iş orunlarynyň döredilmeginiň işsizligin Derejesiniň peselmegine getiryändigi tejribeden bellidir. «Berkarar döwletiň täze eýamynyň Galkynyşy: Türkmenistany 2022 – 2028-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Maksatnamasy» hem-de «Türkmenistanyň Prezidentiniň ýurdumyzy 2022 – 2028-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Maksatnamasy» hem-de «Türkmenistanyň Prezidentiniň obalaryny, şäherceleriň, etraplardaky şäherlerini we etrap merkezleriniň ilitanyň ýasaýýş-durmuş şartlarını özgertmek boýunça 2028-nji ýyla çenli döwür

üçin Milli maksatnamasy» we pudaklaýyn maksatnamalar her ýylda kabul edilýän esasy maliye resminaması bolan Döwlet býjeti hakynda Kanunyň esasyň düzýär. Bu hukuk resminaması bilen Watanymyzy 2024-nji ýylda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň malije ugurlary kesgitlenildi.

Ministrler Kabinetiniň 2023-nji ýylyň 10 aýynyň jemlerine bagışlanyp, 10-nji noýabrda geçirilen mejlisinde döwlet Baştutanymyz «Türkmenistany 2024-nji ýyl üçin Döwlet býjeti hakynda» Türkmenistanyň Kanunynyň taslamasyny Türkmenistanyň Mejlisine ibermek baradaky hata gol çekdi. 25-nji noýabradı Türkmenistanyň Mejlisiniň VII çagyrylyşynyň dördünji maslahatında degişli kanun taslaması deputatlar tarapyndan ara alnyp maslahatlaşdıly we biragyzdan goldanylyp kabul edildi. Kanunyň görkezijileri barada aýdylandı, 2024-nji ýyl üçin Döwlet býjetiniň umumy girdejileri 102 313,5 million manat möçberinde göz öünde tutulýar. Býjetiň I derejesiniň girdejileri, ýagny salgylar we býujete geçirilýän beýleki tölegler boýunça serişdeleriň gelip gowuşyan möçberi 32 865,0 million manat möçberde meýilleşdirilip, 2023-nji ýyl üçin tassyklanan derejesine garanya, 12,8 gösterim ýokarydyr.

«Türkmenistany 2024-nji ýyl üçin Döwlet býjeti hakynda» Türkmenistanyň Kanuny milli ykdysadyýetiň pudaklaryny, şeýle hem sebitleriň batly depginler bilen sazlaşyklı ösdürilmegini, ilitanyň durmuş hal-ýagdaýynyň hasda gowulandyrylmagy göz öünde tutýar. Muňuň özi tutumly maksatlara hyzmat etmek bilen, ýurduň ykdysady össüniň, halkyň abadançylygynyň ýgtybarly binýadyny hasda berkider.

Çynar BAÝRAMDURDYÝEWA,
Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň
Halkara gatnaşyklary institutynyň magistranty.

Söwda we ösüş

www.br.com.tm

Türkmenistanyň Deňiz söwda floty ýük daşalyşyny 21,6 göterim artdyrdy

Türkmenistanyň Deňiz söwda flotynyň gämileri tarapyndan 2023-nji ýylyň ýanwar — noýabr aylarynda ýük daşamagyň umumy mukdary 2022-nji ýylyň degişli döwri bilen deňesdirilende, 21,6 göterim ýokarlandy we 2,06 million tonna ýetdi.

Umuman, 2023-nji ýylyň ýanwar-noýabr aylarynda ýük daşamak boýunça Milli flotyň meýilnamasy 129,4 göterim ýerine ýetirildi.

Ösüş depginleriniň ýokarlanmagy, ilkinji nobatda, çig nebit we nebit öňümleriniň eksport edilmegi, seýle hem Türkmenbaşy Halkara deňiz portundan geçýän umumy we üstaşyr ýükleriň köpelmegi bilen baglansykyldyr.

2023-nji ýylyň ýanwar — noýabr aylary boýunça ýük dolanyşygy 867,149 mln tonna.km. bolup, meýilnama 228,9 göterime deň boldy, ýolagcy gatnawy bolsa 8,540 mln. ýolagcy km-a barabar boldy we bu babatdaky meýilnama 240,9 göterim ýerine ýetirildi.

Ogulbahar GELDIMÄMMEDOWA,
Ýagsygeldi Kakayew adyndaky
Halkara nebit we gaz universtitetiniň talyby.

AZYK ÖNÜMÇILIGI

Hojalyýewleriň «Hojaly» hojalyk jemgyýeti

Hojaly» hojalyk jemgyýetini telekeci Tirkismyrat Hojalyýew esaslandyrýar. Bu kärhananyň öz haryt nyşanyny «Kilwan» diýip atlantyrmagy bolsa, esasy öndürilýän öňümleriň bugday unundan bolmagy bilen baglañsyrylyar. Yeri gelende aýtsak, «Kilwan» sözi degirmen diýmekligi aňladýar.

«Hojaly» hojalyk jemgyýeti 2016-nji ýylyň 18-nji martynda we 1-nji aprelinde daşary ýurt kompaniyalary bilen şertnamalary bağlaşmak arkaly ýumşak, petir, şokolad we karamel örtüklü köke we wafli öňümlerini awtomatik

Türkmenistan pomidoryň uly tapgyryny eksport etdi

Yurdumazyň gülläp ösmegine mynasyp goşant goşup, Türkmenistanyň Senagatçylar we telekeciler birleşmesiniň agzasy bolan «Altyn gala gurluşyk» hususy kärhanasy Russiyá, Gazagystana we Gyrgyz Respublikasyna pomidor hasylynyň 439 tonnasyny eksport etdi.

Kärhananyň işgärleri ösdürüp yetişdirmäge durnukly görnüşleriň ekilmeginiň we döwrebap tehnologiyalary ulanmagyň hasabyna hasylylygy ýokarlandyrma ähmiyet berip, şu ýylyň 10 aýynda 730 tonna hasyl aldylar.

Şu ýıl Daşoguz welaýatynyň Şabat etrabyňň Hasylçy şäheresinde ýerleşen gök

önüm yetىşdirilýän ýyladyşhanada pomidoryň «Altes» atly täze görnüşi ekildi. Ol açık gyzyl reňkli bolup, togalak görnüşli we dykyz düzümlidir. Oňa öndürijiler we sarp edijiler ýokary baha berýärler. «Altyn gala gurluşyk» kärhanasynyň ýyladyşhana toplumunda ýignalan pomidorlar satuwa iberilmezden öňürti, ýörite barlaghanalarda barlanylýar. Düýpli barlaglar geçirilenden soňra, ter gök öňümler ýurdumazyň bazarlaryna iberilýär hem-de daşary ýurtlara eksport edilýär.

Medine TAHYROWA,
Türkmen döwlet maliye institutynyň talyby.

«Türkmenistanda öndürilen» milli haryt nyşanyny işläp taýýarlamak boýunça duşuşyk geçirildi

22-nji dekabrdabda Türkmenistanyň Söwda-senagat edarasynda «Türkmenistanda öndürilen» milli haryt nyşanyny işläp taýýarlamak boýunça Pudagara iş toparynyň ýygnyagy geçirildi. Pudagara iş toparynyň gün tertibine «Türkmenistanda öndürilen» milli haryt nyşanı hakynda düzgünnamanyň taslamasyny ara alyp maslahatlaşmak hem-de «Türkmenistanda öndürilen» milli haryt nyşanyny şekilini saýlap almak we ony Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň garamagyna hödürlek ýaly meseleler girildi.

Ýygnyagy dowamynda «Türkmenistanda öndürilen» milli haryt nyşanı hakynda düzgünnamanyň taslamasyny ara alyp maslahatlaşmak hem-de «Türkmenistanda öndürilen» milli haryt nyşanyny şekilini saýlap almak baradaky geçirilen bäslelige gelip gowşan teklipler boýunça çykyşlar edildi.

Türkmenistanyň Söwda-senagat edarasynyň Metbugat gullugy.

BSG-niň tejribe geňeşçisi Aşgabada iş saparyny amala aşyrdy

13-14-nji dekabrdabda BMGÖM-iň halkara bilermen, Bütindünýä Söwda Guramasynyň tejribe merkezinin geňeşçisi Maksim Medwedkowyň paýtagtymyz Aşgabada iş sapary guraldy. Bu sapar BMG-niň Ösüş Maksatnamasy bilen Türkmenistanyň Maliye we ykdysadyýet ministrliginiň bilelikdäki «Durnukly ösüş maksatlaryny durmuşa geçirmeç üçin platforma, II tapgyr» taslamasynyň çägide geçirildi.

Ýurdumazyň degişli ministrlilikleriniň we edaralarynyň wekilleri bilen geçirilen duşuşklarda Maksim Medwedkow milli we halkara kanunçlygyny sazlaşdyrmagyň, BSG-niň şertnamalaryna laýyk gelmeginiň möhümdegini ara alyp maslahatlaşdy. Bu ýerde oba hojalygynda öndebarýy orunlary eýelemek üçin Bütindünýä Söwda Guramasynyň azgalygyny ulanmakda öndebarýy tejribe, ýaşyl ykdysadyýetdäki tendensiýalar, telekommunikasiýa, seýle-de işewür toparlaryň gepleşiklere gatnaşmagy bilen baglansylykly meselelere seredildi.

Şeýle hem daşary söwda tertibi hakyndaky Ähtnamany taýýarlamak boýunça geňeşmele ri geçirip, BSG-ä goşulmak boýunça mundan beýlakkı çäreler barada teklipleri paýlaşdy. Mundan başga-da, ol Türkmen döwlet ykdysadyýet we dolandyryş institutynyň we Türkmen döwlet maliye institutynyň talyplary we mugallymlary üçin «Bütindünýä Söwda Guramasyna we telekeçilik gyzylanmalary» atly umumy okuw sapagyny geçdi.

Saparyň maksatnamasyna laýyklykda, Bütindünýä Söwda Guramasyna giren ýurtlaryň peýdalary we artykmaçlyklary, iş gurşawyny höweslendirmek, daşary ykdysady işjeňligini netijeliliginin kämilleşdirmek, eksportyň ösüsü, umuman, ilatyň girdejilerini we abadançlygyny ýokarlandyrmak ýaly meselelere garaldy.

Aýgül UMMATYÝEWA,
Türkmen döwlet binagärlük-gurluşyk institutynyň sport žurnalistikasy hünäriniň talyby.

«Hojaly» hojalyk jemgyýeti 2022-nji ýylda Türkiyede geçirilen «F-Stambul» atly halkara sergä gatnaşdy.

«Hojaly» hojalyk jemgyýeti şu ýylyň ýanwar aýyndan başlap, kökeleriň täze goýadylan süýt tagamly görnüşini öndürüp başlady.

Ogulbagt ORAZDURDYÝEWA,
Türkmen döwlet binagärlük-gurluşyk institutynyň uly mugallymy.

www.br.com.tm

Jemgyýet

SAGLYK

Harytlaryň bolçulygy – bazarlaryň berekedi

Her şanly senäniň, baýramçyligynă aýratyn öwüşünü bolýar. Her täze ýylymz hormatly Prezidentimiziň hem-de Gahryman Arkadagymyzň tagallalary bilen ýurdumyzda döwlet derejessinde uly şatlyk-şowhun bilen bellenilip geçilýär. Sanly günlerden taryhy wakalara baý bolan ýene bir ýylymz, ýagny Arkadag Serdarly bagtyýar ýşalar ýyly bilen hoşlaşyp, täze 2024-nji ýyla gadañ basarsy.

Halkymzda toý-baýramlara, şanly senele-re, dabaralara taýýarlykly barmak, baýramçylık saçaklaryny dürlü naz-nygmatlar bilen bezemek asyrlardan dowam edip gelýän asylly däbimizdir. Täze ýyl baýramçyligynă mynasybetli ak bazarlarymyzyň, söwda nokatlarynyň halkyň sarp edýän gündelik harytlary, Täze ýyl sowgatlary we beýleki öňümler bilen has-da baýlaşmagy bereketli türkmen saçaklarymyzyň bolçulygyny

öñküden-de artdyryar. Bu babatda ýurdumyzň söwda toplumynyň edaralarynyň zähmetsöyer işgärleriňiň tagallalary bilen paýtagtymyzyň, Arkadag sähheriniň we ýurdumyzň welaýatlarynyň ak bazarlarynda we söwda merkezlerinde baýramçylık söwdasy has-da gyzgalaňy dowam edýär. Türkmen telekeçilerimiz tarapyndan öndürilen dürlü öňümler bilen baýlaşan bazarlaryň häzirki günlerinde mähellesi has-da köpelýär. Bu görnüşler bolsa döwletimize we döwrümize bolan buýsanjymyzy artdyryp, şeýle ajaýyp zamanany peşgeş beren Arkadagly Gahryman Serdarymyza hem-de Gahryman Arkadagymyzna bolan alkyşlarymyzyň goşalandyrýar.

Döwletli-döwranymzdaky şeýle harýt bolçulyklary ata Watanymyza ösüle-riň ýardygynyň, ýurt başynda Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň bardygynyň, her täze günüň bagtyýarlygy, asudalygy, agzybirligi

buşlaýan nurdugynyň subutnamasydyr. Täze ýyl baýramçyligynyn öňüsrysýndaky şatlykly pursatlar, ak bazarlardaky we söwda nokatlaryndaky harytlaryň bolçulygy, bagtyýar ildeşlerimiziň durmuşyna bagt nuruny çayýan Gahryman Arkadagymyzň «Döwlet adam üçindir», hormatly Prezidentimiziň «Watan diňe halky bilen Watandy! Döwlet diňe halky bilen döwletdir!» diýen ynsanperwileige ýur-rujan sözleriniň dabaranamasdyr. Toýlarymyzy we baýramlarymyzy agzybirlikde uludan toýlamaga ähli döredýän mümkünçilikleri üçin Gahryman Arkadagymyzna we Arkadagly Gahryman Serdarymyza ähli watandaşlarymyzyň alkyşlary çäksizdir.

Maral TÄÇMYRADOWA,
M.Garryýew adyndaky TDLU-nyň kafedra müdürü.

«Akyllı» şäherde sanly tehnologiýa hyzmatlary sazlaşykly işleýär

Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyş döwründe ýurdumyzň ykdysadyýetiniň ähli ugurlarynda uly ösişler, özgerişler gazanylýär. «Türkmenaragatnaşyk» agentliginiň «Türkmentelekom» elektrik aragatnaşyk kompaniyasynyň hünärmenleri hem aragatnaşyk ulgamyny ösdürmekde yħlasly zähmet cekýärler. «Türkmenistanda 2019 — 2025-nji ýyllarda sanly ykdysadyýeti ösdürmegiň Konsepsiýasyna» laýyklykda, kompaniyanyň işgärleri ähli ugurlary sanly ulgama geçirimekde netijeli işleri durmuşa geçirýärler. 2023-nji ýyly zähmet iştünlikleri bilen tamamlap, 2024-nji Täze ýyly uly hyjuw, joşgun bilen garşy alýarys. 2023-nji ýylyň taryhyne altyn harplar bilen ýazylan Arkadag sähheriniň «akyllı» şäher konsepsiýasy öndebarýy maglumat-kommunikasiýa tehnologiyalarynyň we internet serişdeleriniň

sazlaşygyna esaslanýar. Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň döwür bilen aýakdaş gitmek üçin ýurdumyzň jemgyýetçilik durmuşynyň ähli ugurlaryna sanly ulgamy ornaşdyrmak boýunça kesgitlän wezipelerini ýerine ýetirmek maksady bilen, «akyllı» şäherde sanly tehnologiýa hyzmatlary ýola goýuldy.

«Türkmenaragatnaşyk» agentliginiň «Türkmentelekom» elektrik aragatnaşyk kompaniyasynyň hünärmenleri Türkmenistanyň Kärdeşler arkalaşygynyň Milli merkezinde, Türkmenistanyň jemgyýetçilik guramalarynyň Merkezi binasynda guralýan köpçüklikleýin çärelerine, syýasy-döwlet ähmiyetli «tegelek stollara» gatnaşyalar. «Türkmentelekom» elektrik aragatnaşyk kompaniyasynyň Kärdeşler arkalaşygynyň işjeň agzalarы golaýda Awazadaky «Daýanç» sagaldyş merkezinde geçirilen okuň maslahatyna gatnaş-

dylar. Awasiýa we aragatnaşyk işgärleriň Kärdeşler arkalaşygynyň guramagynda geçirilen maslahatda dürlü kärdäki işjeň agzalar tejribesini has-da artdyrmaga mümkünçilik gazandylar.

Bosagymzda garşy alýan 2024-nji ýylymz hem ata Watanymyza uly üstünlikleri getirjek ýyllaryň biri bolsun! Gahryman Arkadagymyzň, Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň janlary sag, başlary dik bolsun! Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistan güldüp ösdürmek ugrunda alyp barýan işleri üstünliklere beslensin!

Gözel TAÝJYKOWA,
«Türkmenaragatnaşyk» agentliginiň
«Türkmentelekom» elektrik aragatnaşyk kompaniyasynyň Kärdeşler arkalaşygynyň başlygy.

EKOLOGIÝA

Adamzadyň bähbidine

Daşky gurşawy goramak, tebigaty-myzyň baýlyklaryny we gözellişlerini aýawly saklamak hormatly Prezidentimiziň alyp barýan döwlet syýasatynyň esasy ugurlaryny bili bolup durýar.

Ekologiya abadançyligyny üpjün etmek, tebigaty gorap saklamak boýunça alnyp barylýan işlerde döwletimiz iri halkara guramalar bilen işjeň hyzmatdaşlyk saklayár. 1-2-nji dekabrala hormatly Prezidentimiz Birleşen Milletler Guramasynyň Howanyň üýtgemegi baradaky Çarçuwaly konwensiýasyna gatnaşyjy taraplaryň 28-nji maslahatyna (COP28) gatnaşmak üçin Birleşen Arap Emirliklerine iş saparyny amala aşyrdy. Arkadagly Gahryman Serdarymyz forumda çykyş edip, howanyň üýtgemegine we onuň netijelerine garşy görëşmekde mundan beýlák-de ösüşi üpjün etmäge göñükdirilen ekologik meselelerde degişli wezipeleriň sazlaşykly çözgütlernerini işläp taýýaramak boýunça ýurdumyzň garaýylaryny beýan etdi. Şeýlelikde, Birleşen Milletler Guramasynyň Howanyň üýtgemegi baradaky Çarçuwaly konwensiýasyna gatnaşyjy taraplaryň 28-nji maslahatında hormatly Prezidentimiz Türkmenistanyň Ählumu-my metan borçnamasyna goşulýandygyny yylan etdi. Bellenilişi ýaly, şol bir wagta, ýurdumyz bu resminamadan gelip çykýan şertleri iş ýüzünde ýerine ýetirmäge gönü-

dirilen taslamalaryň we maksatnamalaryň çäklerinde halkara guramalar, hyzmatdaş döwletler bilen gündelik hyzmatdaşlygy dowam etdirer. Hormatly Prezidentimiz ýurdumyzda BMG-niň Merkezi Aziýada howanyň üýtgemegi bilen bagly tehnologiýalaryň sebit merkezini döretmek başlangyjynyň zerurdygyny nygtady. Döwlet Baştutanlygyn da ýurdumyzda bilim ulgamynyň esasy ugurlaryny bili bolan ekologiya boýunça bilim bermegi kämilleşdirmekde köp işler durmuşa geçirilýär. Türkmenistanyň Konstitusiýasyna, «Bilim hakyndaky» we «Tebigaty goramak hakyndaky» Kanunlaryna laýyklykda, ýurdumyzň ýokary okuň mekdeplerinde ekologiya we daşky gurşawy goramak baradaky okuň sapaklary okadylýar.

Mälüm bolşy ýaly, milli ykdysadyýetimiziň ähli pudaklarynda innowasion, serişde tygşyt-

laýyj tehnologiýalar ornaşdyrylýar, howanyň arassalygyna, gurulýan zawodlaryň we fabrikleriň, beýleki desgalarýň ekologik standartlara we talaplara laýyklygyna gözegçiliğiň netijelilikini artdyrmak maksady bilen, çäreler görülyär. Olar daşky gurşaw üçin howpsuzlygы babatda hökmény tertipde degişli seljermeneden geçirilýär. Türkmenistan daşky gurşawy goramak meseleleriniň çözgüdine örän jogapkärlí çemeleşyär.

Hormatly Prezidentimiziň baştutanlygyn da ýurdumyzda bilim ulgamynyň esasy ugurlaryny bili bolan ekologiya boýunça bilim bermegi kämilleşdirmekde köp işler durmuşa geçirilýär. Türkmenistanyň Konstitusiýasyna, «Bilim hakyndaky» we «Tebigaty goramak hakyndaky» Kanunlaryna laýyklykda, ýurdumyzň ýokary okuň mekdeplerinde ekologiya we daşky gurşawy goramak baradaky okuň sapaklary okadylýar.

Ýurdumyzň geljekki nesilleri üçin şeýle uly aladalar edýän, dünýäde alnyp barylýan ekologik abadançyligyi ugrundaky işlere uly goşant goşyan Gahryman Arkadagymyzň, Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň janlary sag bolsun, alyp barýan il-ýurt bähbitli, umumadamzat ähmiyetli döwletli işleri rowaçylara beslensin!

Allamyrat ANNAGURBANOW,
Türkmenistanyň Döwlet energetika institutyň jemgyyeti öwenriş ylymlary kafedrasynyň mugallymy.

SAGLYK

Saglyk – baş baýlyk

Ynsan saglygy barada alada etmek, ýurdumyzň bagtyýar raýatlarynyň ýasaýyşdurmuş derejesini ýyzigiderli gowulandyrmak döwlet syýasatynyň ileri tutulýan ugurlarynyň biridir. Ýurdumyzň saglygy goraýyş we derman senagaty ulgamyny, sporty, jemgyétimizde sagdyn durmuş ýörelgelerini ösdürmekde ýetilen sepgitler muňa aýdyň şayatlyk edýär. Hormatly Prezidentimiziň «Saglyk» Döwlet mak-satnamasy halkymyzň saglygyny goramakda we berkitmekde ýetilýän be-lent sepgitleriň gózbaşy bolup durýar. Hormatly Prezidentimiziň ulgamda durmuşa geçirýän düýpli özgertme-riini netijsedesinde hil babatda halkara kadalaryna laýyk gelýän ösişleriň ak ýoluna düşen milli saglygy goraýyş ul-gamynyň berk binýady döredildi. Bu bolsa halkymyzda edilýän saglygy goraýyş hyzmatlarynyň hil derejesini ýo-karlandyrma, dürlü keselleriň öününi almaga mümkünçilik berýär.

Ýurdumyzda uzak geljegi nazarlaýan giň möcberli özgertmeler, ägirt uly işler üstünlikli durmuşa geçirilip, Garaşsyz döwletimiziň berk binýatly milli saglygy goraýyş, bilim we sport ulgamlary döredildi. Öñdebaryjy tejribeleri, ylmýň we tehnologiýanyň gazananlaryny tapgyrlaýy ornaşdyrmak, dünýä dö-wletleri, iri halkara guramalar bilen hyz-matdaşlygy giňden ýáýbaşlandyrma, bu ulgamlar dünýä ölçeglerine laýyklykda döwrebaplaşdyryldy. «Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyş: Türkmenistany 2022 — 2052-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürme-riň milli maksatnamasýndan», şeýle hem bu ugurda alnyp barylýan döwlet syýasatymyzdan gelip çykýan wezipele-re laýyklykda, ynsan saglygyny goramak, keselleriň öününi almak, lukmançylyk ylymlaryny ösdürmek, jemgyétimiziň aň-bilim binýadyny kämilleşdirmek, ylymly-bilimli sagdyn nesli kemala getirmek, köpçüklikleýin bedenterbiye-sa-galdyş, sagdyn durmuş kadalaryny iş-jeňleşdirmek babatunda ýurdumyzda zerur şertler döredildi.

Saglygy goraýşa sanly ulgamy işjeň ornaşdyrmakda alnyp barylýan işleriň gerimi giňeyär. Munuň özi, ilkinji nobatda, dünýä lukmançylygynäda gazanylýan öñdebaryjy tejribeleri özleşdirmekde möhüm ähmiyete eyedir. İň kämil tejribeleriň, döwrebap tehnologiýalaryň ulgama ornaşdyrylmagy milli saglygy goraýyş ulgamynyň dowamly ösişini üpjün etmeginé ýardam berýär.

Ýurdumyzň bagtyýar ýasaýyjalarynyň saglygy baradaky aladany berkcarar Watanymyzyň durmuş-ykdysady taýdan ýokary depginerde ösmeginiň ilkinji şertleriniň biri hökmünde kesgitläp, elmydama üns merkezinde saklaýan Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň röwşen geljegimize gönükdirilen beýik işleri rowaç bolsun!

Syblanberdi KAKAYEW,
Oncologiya ylymlary klinik merkezinin ylym işsgari.

Publisistika

www.br.com.tm

Ak bazara barsaň...

Gurbannazar ORAZGULYÝEW,
Hormatly il ýaşulusy,
ýazyjy, «Biznes reklama».

Gürrüni gözümde galan görniüşden başlaýyn. Ötüp barýan ýýlyň güýz ahyrydy. Döredijilik sapary bu gezek nesibämizi ýurdumuzýň demirgazýk welaýatynda ýazypdy.

Daşoguz — Akdepe ýolunda o diýen kän ýöremäňkän, meşhur şahyr Nurmuhamed Andadybyň dogup-dörän obasyna ýakynlaberýän. Şonda gatnawly ýoluň iki ýakasyndaky meýdanlarda käşir köwläp ýören kärendeciler, hatar-hatar diklenen haltalar, ol haltalary ulaga ýükläp ýören zebberdest ýigitler, käşiri köwlenen meýdanylary ýanap gidýän, aňyrsyna göz ýetmeýän şugundyrlyryň paşyrdap göz egleýän ýaşyl görnişi, birdenem giçki kelemiň tekiz atyzalary synladagyňsaýyn keýpiň göterýärdi. Ýoluň ýakasyna çykaryp, terezi goýup, lükgeleyin-haltalap, öz aýdyşlary ýaly «götere» maşynlap edilýän söwda-da şüweleňlidı. Haltadan mas ýüklenen agyr ulaglaryň biriniň ugry Daşogzuň daýhan bazaryna bolsa, ruluny kybla — günbatara buranlaryky düşnükli — Aşgabadyň «Altyn asyr» Gündogar bazaryna barýardy.

Ine, bu gün bolsa men «Altyn asyr» Gündogar bazarynda gögerdim. «Öými-oýmy?» diýleni-dä. Öňküleriň «Geými ýamap bolar, emma bokurdagy ýamap bolmaz» diýen geipi bilen gelişim özem. Ýolugra-da öň beýnidé galan maglumatlary ýene bir öwre ýataláyan: dünýäde ösümlikleriň 500 müňden gowrak görnişi bolup, şolaryň 23 müňüsü oba hojalygynda ulanylýar, medeni ösümlikleriň sany bolsa 6 müň čemesidir.

Ýasamak üçin umumylykda, ýagny tutuş adamzat jemgyýeti üçin kabul edilen kadalar bar. Şoňa laýyklykda, ýýlda jan başyna görniştiň 80, bakja öňümleriniň 40, ýeralmanyň 37 kilogramy sarp edilmeli. «Sarp edilmeli» diýlen jümle, elbetde, nyrhnowa bilen berk bagly. Jübi göterýärmä, bazardan agramlyja gaýdarsyň, keýpiňem şoňa laýykdyr. Ras, bahasyny eşideniňde, gaşlaryň çtyldymy, terezä goýdurýanyňam ýeňildir.

Pah, «Göwnüň çökse bazara bar» diýleni şudur. Aňyrsyna-bärsine göz ýetmeýän meýdan durşy bilen haryt bolup dur. Adyny tutanyňam bar. Hemmesem bärdäkileriň aýdyşy ýaly, geýilýän däl, iýilýän. Halta-halta soganmydyr käşir, münber basylan ga-wunmydyr kädi, ynha, uzyn hatar-a gömgökje sogan, terje otlar, bulgar burçy, «ýaňja ýolnupdyr» diýdirýän hyýar... bolup uzaýar.

Beýle gapdala sähel ýoreseň, tagta gapyrjaklary münderläp duran narmydyr, gyzýaňak alma, tyllaýyreňk hurma, sahadan ýaňy ýolnan ýaly, hoşalary iki eliňe-de sygmajak üzülm... garaz, görüp gözüň, dadybam mädäň ganýar. Özem hemmesi özümiziňki.

— Nar Magtymgulynyň mekannyanda bitendir, süýjüdir.

— Ýeralma Ýylanlydan getirilendir, geliberiň, arzandır.

— Almany gör, Sandykgaçynyňkydyr.

— Göök gerekmi, jigi, Hurmantgökjaniňkidir.

— Pisse bilen hoz geregiň bärík sowul, Köýteniňkidir.

Onsoň aljaga-satjaga päsgel bermez ýaly, bir gyrrarajyk sowlup, bazar şowhunyny synlamagyňam öz keýpi bar. Hemem oý-pikire batýaň: gadymy hemem dana Gündogarda ýatlasaň, bir aýtygý ýörgünlidir. Ol şeýle: «Haýsy ýúrda barsaň, ilki bazaryna sowul! Ras, haryt bolmy, arzanmy, diýmek, şol ulusda ýasaýanlar jepakeşdir, agzybirdir, kanagatlydyr. Beýle il döwletlidir». Eýsem, bu üýtgewsiz hakykat biziň döwrümizde — siwilizlenen dünýäde hem hut şeýle ahbetin! Islendik ýurdy, ilki bilen, azyk howpsuzlygyny doly derejede amal edip bilşи, oba hojalygyny depgini, içerkى öönüň ösüsi, jan başyna düşyän girdeji, bazar gatnaşyklaryna geçisi bilen kesgitleyärler. Sol sanalanlar berjaý edilýärmى, diýmek, şol ýurt ykdysady taýdan durnuklydyr, ösüsi kadalydyr, ilaty gowy ýasaýandyr.

Ak bazar bolsa edil mizan terezisi ýaly, il-günüň hal-ahwalyny aýna ýaly görkezip duran «giňislik». Bu diýyänimiz delil-lendirmäge synanyaýyn. Hany ýadyňza salyp görün, Garaşsyzlygymyzalaýan ýylarymuz bazarlarymuz nähilid? Çüpreejedi — sanaýmaly harytlar bardy. Olaryňam tas hemmesi diýen ýaly alys-u-ýakyn ýurtlardan getirilendi. Şonuň üçin bahalaran «keýgiň şahyna münen» diýilýäni bolupdy. Indi gör?! Yék-ýarymy bolaymasa, tas ählisi türkmen topragynda biten hasyllardyr. Indem juda gadymlardan galan bir nakylam ýada sal hany: «Enemde bolsa-da dilarin, aýamda bolsa ýalaryn». Diýmek, gerekleyäniň, göwnüň isläni özüňdenjik bitip dursa, göwnüňem bitin, alyn deriň bilen gazanaň arzylam, arzanam.

Geçen tomsuda Lebab jülgésine, anyklap aýdanda, josly Jeýhunyň kenarýakasyna nesibämiz çekipdi. Ýúrda telekeçiliği ösdürmäge, ylaýta-da, bazar gatnaşyklaryna geçmek şartlarında «Ýykylsaň ýere ýapyş» edýänler döwletimiz tarapydandan nähili hemayat-goldawlaryň edilýändigine bu gün mysallar ýülercedir. Ynha, bu ýerde bolsa öz gözüň bilen görüp, eliň bilen tutup bolýanyňa şayat bolmak gowne hoşnutlyk berýärdi.

«Tebigý ekin» daýhan hojalygyny ekin meýdanlaryna dabanymyz degipdi. Hojalygýy esaslandyryjy Rüstüm Bäsimow şeýle gürriň beripdi:

— Yer — gutarmaýan hazyna. Bu gurbany gitdigimiň dilini tapan cyn daýhan bir ýýlyň içinde-de depseň yanmaz baý bolýar oturyberýär. Ylaýta-da, Amyderýanyň ýakasynda ýaşanlaryň rygal-berekeli artyk geläýärdi. Ugruny bilen daýhanlar tomsa başynda joşan, soňam gaýtgyn berip giden derýanyň suw içindäki ýerinem eşrepí ýaly ulanyp, tükenmeýän hasyl alybilýäler. Bu ýerlerde «şogap» atlandyrylyan, gaýtgyn dan ganan, derýa içindäki bölejik ýere gaýyk bilen bilen baryp, iki sany daýaw adam şahalary daraw-daraw bolup giden ulurak şaha bilen küpiürsäp ýatan ýeri ujallap — «azallap», soňam çišläp gawun-garpyz, gerék bolsa mäs, jöwen, künji ekip, güýz başynda ýygnap tükedibilmeýän hasylyny alypdyrlar...

Häki diýyän gaýtgynymzdan galan meýdan bilseňiz, şu görýäniňiz. Ekin bölegimiňiň — uçastogymyzyň ady aýdyp durandyň — «Jeňnelik». Bu gurbany gitdigim derýada hikmet kän. Akym ugruny üýtgedyär-de,

güýz şaglap giden hanasyny goýup, 3-4 kilometr gaýrak süýşüp, täze «ýol» ýasaýar gibiderýär. Suwy gaýdan mes meýdanyň topragy «Tohum getir-de, goýnuma taşla, diýen hasylyň bereyin» diýip, gyzyl mahmal ýaly bolup ýatandyr. Dökün kúýsemez, gögeren ekin murtuny asmana tutup, towlanyberer. Bizem tebigatyň eçilen meýdanyna gyzyl gören ýaly ýapyşdyk. Yörüň hany, öni ýetişen hasyly göziňiz bilenem görünü!

«Gala» sorty ekilen 387 hektar ýeralmaly meýdanyň her gektaryndan ortaça 180 sentnerden hasyl ýygnalypdy. Ondan öňki ýylда bolsa, hasyllylyk gektarda 200 sentnere barypdy. Ýyngalan ýeralmanyň mukdary bolsa 4100 tonnany tegeläpdi...

Men «Altyn asyr» Gündogar bazarynda durkam, uly ýük ulagyndan düşürlüyán ýerälmaly hatalara höwes bilen nazarymy dikdim. Beýnimde bolsa «Belki, paýtagtda ýasaýanlaryň saçaklaryny doldurjak, gazanlarynda gaýnajak nyigmatlar şol görلن meýdanlarymyzdan getirilendir» diýen pikir seleňleyärdi.

Dur-la hany! Şondan sähel günräk öň Murgap jülgésine eden saparyňam ýada sal! Şonda medeni zonadan 60 kilometr cemeysi daşlykdaky Üçdepe düzligine barypdyk. Birwagtlardan bari ümssüm ýatan sähhrada döwriň sesi ýaňlanýardy. Şeýdibem «Adam eli — gyzyl gül» diýlen keşbe giripdi. Bu düzliği özleştirmäge Garaşsyzlykdan soň içgïn girişlendigini gürriň berýärlər. Akyp ýatan çägeler düzlenip, tekizlenip, ýap-çıl çekilipl, elektrik togy getirilip... garaz, iş hem durmuş hajatlar üçin zerur infrastrukturalar döredilip, toprak bilen daýhanyň ysnyşygy başlanypdyr. Indi bu ýerde Mary welaýatynyň Mary, Sakarçäge, Wekilbazar, Murgap etraplarynyň ýüzlerce gektara ýäýlyp gidýän ekerançylyk meýdanlary bar.

Türkmenistanyň Senagatçylar we telekeçiler birleşmesiniň agzalaran haýrly işe jähät ýapyşpdyrlar. Muny ynha, bizi alysdaky ekin meýdanyna «myhmançlyga» çagyran «Miweli ülke» hususy kärhanasynyň mysalynda emin-erkin synlap bolýar. Ak çägäniň arasam bolsa, görüp gözüň ganara

görniş kän. Gündogar gapdalyň ýerälmaly meýdan.

Boz ýatan ýeri ekinzarlyga öwürmek aýyza aňsat. Gelmek üçin ýol çekmekden başlap, ekin üçin gerekli şartlere döretmek azap bilen döräpdir. Ozal adam aýagy degmedik diýlen, diňe düye gezip, peşmek togalanyň ýoren, özem aglaba ýeri akyp ýatan ak çägeliği ekin üçin ýaramla öwürmekde azabyňam, başarnygyňam, takat-sabryňam, paýhasly cemeleşmäniň gerekdigini, iň esasam, döwruň tehnologik güýjüne daýanmaldygyny öz gaýraty bilen görkezen telekeçi dayhanlaryň azaby ak bázaryň guwanjyna öwrülýär.

Baran ýeriň bag bolup dursa gowy dälli näme? Kärhananyň «Miweli ülke» ady bu işe nähili jogapkärlı cemeleşyändigi ni mesaňa görkezip dur. Yörejek ýoluň iki ýakasyna Gün düşmese nädip baranyň duýmarsyň. Tut ekilmegem şondan. Birinjiden-ä, kän bir toprak saýlap duranok, ikinjidenem, gowy düüp tutýança suwuny ýetirseň, soň kän idegem gerek däl, üçünjidenem, ýaýrawly, kölegesi sapaly, özem uzak ýasaýar. Şonuň üçinem, lummurdaýan ýabyň boyuna ekilen tutlaryň uzynlygy tas 20 kilometre baryberýär, sanam 2 müňe golaýlaberipdir. Belki, birküç ýyl丹an bişen bal ýaly tudanasyny isrip etmän, mürepbe gaplosaň, kak-kişde etseň, kim bilyär! Nädersiň, ak bazara getirseň, derrew towsa goteriläyse!

Ine-de, başga görnişli ýoluň gayra ýakasında, lummurdaýan ýabyň görniş duran ýerinde giden ýaş nahallar ýaşyl tokaý bolup otyrды. «Yaş nahal» diýseňem berdaşlarynyň saýasynda aýbogdaş gurup oturybermelidi, käbir ýapraklaryň arasynda-ha miwe-de jyklap özünü güjeýleýärdi. 6 gektarlyk bagyň ekilenine 3 ýyl bolupdyr. Garaly, tüýsüz şetdaly, alça, ülle, armý, alma nahallary bol miwe getirse, diňe Marynyň däl, Aşgabadyň bazarlaram dolmazmy eýsem?

Onsoň gapdan girjek balyk ýylynda ak bazarlar hasam bol hem arzan bolar, enşalla!

Bazara bar-da, bagtyň syna.

«Paýhas çeşmesi» kitabyndan

Malym mal bolýança, bazarym bazar bolsun.

«Paýhas çeşmesi» kitabyndan

Söwda we hyzmat

www.br.com.tm

Isleri ilerleyän ýaş kärhana

Çary ÇARYÝEW,
Türkmen döwlet medeniyet institutyň
telewideniye žurnalistikasy
hünarınıň talyby, «Biznes reklama».

Täze ýyl baýramynyň ýakynlap gelýän günlerinde bazarlarymzda we söwda noktalarynda dürli görnüşli sowgatlyklary, azyk harytlarynyň bolçulygynyň üpjün edilmegi

Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň baştutanlygynda amala aşyrylan ykdysady özgertmeňiň rowaçlanýandygynyň aýdyň görkezijisidir. Haryt bolçulygyny üpjün etmekde beromatly Prezidentimiziň döredip berýän şert-mümkin-

çiliklerinden göwünleri galkynýan türkmen telekeçileriniň hem mynasyp paýy bar. Watanymyzyň okgunly ösüsinе uly goşant goşyń hususy pudagyň ýaş kärhanalary hem sazlaşykly işleri ýola goýmak bilen, gysga döwürde oňny netijeleri gazanýarlar.

Döwlet Baştutanymyzyň kiçi we orta telekeçiliği ösdürmek boýunça tagallalarynyň netisinde ýurdumyzda daşary ýurtlardan getirilýän harytlaryň ornuny tutýan we eksporta niyetlenen önumleri öndürýän kärhanalaryň sany barha artýar. 2022-nji ýylyň fewralynda Mary welaýatynyň Mary şäherinde açylyp, ulanylmaǵa berlen «Altyn şöhle» haryt nyşanly konditer önumlerini öndürýän kärhana şolaryň biridir. Bu kärhana gysga döwrüň dowamynda içerkى

we daşarky bazarda uly islege eýe bolan önumleri öndürmegi üstünlilik ýola goýmak bilen, täze sepitlere gadam urýar.

Kärhananyň häzirki zaman sanly tehnologiyalary bilen enjamlaşdyrylan önumçilik topumynyň ýyllyk kuwwaty 2 müň tonna önum

öndürmäge niyetlenendir. Kärhanada 60-dan gowrak hünarмен zähmet çekip, olaryň aglabasy ýaşlardyr. Öz isine ökde hünarmenler Türkىyäniň we Hytaý Halk Respublikasynyň häzirki zaman enjamlary ornaşdyrylan kärhanada dürli görnüşli süýjılıkleriň 20-den gowrak görnüşini öndürýärler. Şolaryň hatarynda şokoladyň 10 görnüşi, süýjileriň 5 görnüşi, alma, ýertudana tagamly, şeýle hem iris süýjileri we beylekler bar. Bu önumler «Nesip», «Şowly», «Şatlykly gün», «Siziň üçin» diýen atlar bilen alyjylara hödürnilýär. Geljekde bu ýerde kökeleriň, wafleriň, maňyzy şokoladlaryň täze görnüşlerini önumçiligini ýola goýmak meýilleşdirilýär. Öndürýän önumleriň görnüşlerini barha artmagy kärhananyň ümzuginiň ileridigini tassyklavar.

Häzirki zaman tehnologiyalaryň we sanly ulgamyň mümkinçiliklerinden netijeli peýdalanan kärhananyň esasy ýörelgeleriniň biridir. Kärhananyň internet sahypasynda müşderilere kärhanada öndürýän önumleriň ähli görnüşleri bilen ýakyndan tanyşmaga mümkinçilik döredilendir. Bu bolsa diňe bir içerkى sarp edjileriň däl, eýsem, daşary ýurtlardan hem gzyzyklarına bildirýän tarapalaryň ünsüni çekmegä we olar bilen hyzmatdaşlygy ýola goýmaga mümkinçilik berýär.

«Altyn şöhle» haryt nyşanly konditer önumleriniň daşary ýurtlara eksporty hem barha giňeyär. Şunda ýurdumyzda we daşary ýurtlarda geçirilýän sergilерler ýarmarkalar hem uly ähmiyete eyedir. Şu ýyl kärhana Türkiyede geçirilen azyk harytlarynyň «F-Istanbul» halkara

sergisine hem-de paýtagtymyz Ağsabatda ilkinji gezek guralan azyk önumçiliginiň döwrebap tehnologiyalarynyň «Agro-Pak Türkmenistan — 2023» atly halkara sergisine gatnaşyp, daşary ýurtly işewürler bilen birnäçe ylalaşyklary gaganmagy başardylar. Häzirki wagtda kärhananyň önumleri Özbegistan, Eýran, Owganstan ýaly goňşy ýurtlara eksport edilýär. Şeýle hem milli haryt nyşanly önumlerimizi Russiya Federasiýasyna, Belarus Respublikasyna we Gruziya eksportyny ýola goýmak boýunça gepleşikler alnyp barylýar.

Nurana arzuwlaryň, ählumumy ruhy göterilişiň baýramy bolan Täze ýylyň ýakynlaýan günlerinde «Altyn şöhle» haryt nyşanly konditer önumlerini öndürýän kärhanada işleriň depgini has-da güýçlenýär. Bu ýerde körpeler üçin Täze ýyl sowgatlyklarynyň birnäçe görnüşi taýýarlanlyp, amatly bahalardan alyjylara hödürlenilýär.

Gysga möhletde gazanylýan okgunly ösüş ýurdumyzda hormatly Prezidentimiziň we Gahryman Arkadagymyzyň tagallalary esasında işewürlik üçin oňaýly şertleri döremäge gönükdirilen maliye-ykdysady we kanunçlyk-hukuk şertleriniň oňny netijeleridir. «Altyn şöhle» haryt nyşanly konditer önumlerini öndürýän kärhananyň agzybir işgärleri şeýle şert-mümkinçiliklere mynasyp jogap hökmünde eziz Watanymyzyň gülläp ösüsinе we mähriban halkamyzyň bolelin durmuşa ýaşamagyna gönükdirilen işlere mundan beýlak-de goşant goşakdyklaryna ynandyryarlar.

Mahabat işsinde kämilkilik

Aýjahan ANNABAÝEWA,
«Dünyä edebiýaty» žurnalyň bölüm redaktory.

daklaryň biri bolan reklama industriýasy dogrusynda, ýurdumyzdaky «Ýoda mahabat» hususy kärhanasynyň mysalynda söhbet etmekçi.

Zähmet — üstünligiň girewi

Ýurdumyzdaky mahabat önumçiliği bilen eýyäm 2019-nji ýyldan bari meşgullanyp gelýän «Ýoda mahabat» hususy kärhanasynyň bu ugurda alyp barýan işleri bilen içegin gzyklandyky. Kompýuter programmalarynyň üstü bilen suratlary şekillendirmek, ýlmı dilde aýtsak «animasiya» bilen meşgullanýan oglan-gzyzlyrın birnäçe si bilen söhbetdeş bolup, gerekli maglumatlary topladyl.

Kärhana 2019-nji ýylda onuň baş direkto ry Batyr Hojaniýazow tarapyndan esaslandyrlydy. Şol wagtlar onuň işgärlər düzüminiň az adamdan ybaratdygyna garamazdan, «Goçdaş», «Bedew» ýaly ýatda galijy mahabatlar bu kärhana tarapyndan düşürlipdi. Kärhananyň düşüryän mahabatlaryny hil we mazmun taýdan tapawutlanýandygý üçin, ol gysga wagtda ýurdumyzdaky tanymal brendleriň ünsüni çekmegi başardy. Házır olaryň esasy toplumalaryň iş salysyán kärdeşleriniň hatarynda Türkmenistanyň Dokma senayt ministryninin brendlerini, «Türkmenhowaýolley», «Türkmenaratagatnaşy» agentliklerini we beýleklerini görkezmek bolar.

Kärhana ýokary hilli 2D we 3D ölçegli animasiýaly wideo şekilleri taýýarlamakda ýokary netijeleri görkezip gelýär. 2022-nji ýylyň 17 — 27 dekabr aralysynda «Ilat ýazuwy — 2022: Jebislilik. Bagtyýarlyk. Röwşen geljek» ady bilen geçirilen Türkmenistanda ilatyň we ýaşaýy jaý gorunyň uçdan-tutma ýazuwy köpçülükleyin çäresiniň tanyşdyrys hem-de wagyz ediji işleriniň ählisi «Ýoda mahabat» kärhanasy tarapyndan alnyp barylýar.

bat» kärhanasy tarapyndan alnyp barylýar.

Häzirki wagtda kärhana özüniň ýokary taýýarlygы bilen animasiya işiniň depginiň has-da kämilleşdirdi. Öňler modelleri mult şekilinde taýýarlamaga ýykgy edilýän bolsa, häzirki wagtda dünyä ölçeglerine laýyklykda modeller hakykata ýakyn görnüşinde döredilýär. Kärhana bu talaba kemsiz eýerýändigini soňky taýýarlan wideo şekillerini üstü bilen subut etdi. «Mährem tekstili» mahabat wideo şekilinde tolkun atýan matalary hakyky matalardan tapawutlandyrmak çetin.

İş tapgyry

Bu ýerde işiň ilkinji tapgyry gerekli teksti ýazmakdan başlanýar. İşgärlər bolup köpcülikleýin ýagdaýda düşürlümel i brend üçin täze ideýanyň üstünde işlenilýär, ara alnyp maslahatlaşylýär. Ideýa gutarnyky tassyklanandan soň, tekst ýazmaga girişilýär. Jogapkär adam tekstini taýýarlap, ol audio görnüşe geçirilenden soň, şoňa görä şekilleri janlandyrmak, kadrlary zygyziderli birleşdirmek işi başlanýar. Bu bolsa işiň iň uzak wagtlap ýerine ýetirilýän bölegidir. Oglanlar degişli programmalaryň üstü bilen animasiýany ýerine ýetirýärler. Olar taýýar bolan şekilleri «render» (her bir öjügi, pikseli söhlelendirmek edenlerinde, oňa degişli dürli gurallardan peý-

dalanýarlar. Soňra ýene bir gezek başdaky taýýar edilen audio şekiliň üstünde işlenip, kadrlar yzygiderli düzülýär. Ine, size taýýar wideo şekil.

Mahabatda şygar

Her bir mahabatyň öz sazy, öz aýratynlygy, öz şygarý bolýar. Şygarynyň şowly bolmagy mahabatyň iň esasy tarapalarynyň biri. Çünkü mahabat edilýän haryt ýa hyzmat tapawutly şygar bilen adamlaryň ýadynda orun alyp biler. Adamlary döredijillikdäki aýratynlyk, tâzeçilik özüne çekýär. Şonuç üçinem her bir mahabat işsinde ses öwişginlerine, täze dörän sazyň ritmine, onuň tekst bilen sazlaşygyna aýratyn ähmiyét berilýär. «Ýoda mahabat» hususy kärhanasy hem öz wideo mahabatlarynda şeýle şygarlara aýratyn orun berip gelýär. Meselem:

«MEBATO — ykjam hem rahat ol»

(«MEBATO» brendi)

«Mährem — mähir ýaly mylaýym»

(«Mährem tekstil»)

«Tolkun — hakyky tagam»

(«Tolkun» suw)

Umuman, bu sanawy näce uzaltsaň uzaldybermeli.

Halkamyzy ösüslерden ösüslere alyp barýan Gahryman Arkadagymza, Arkadagly Gahryman Serdarymyza köp sagbolsunlarymyzy aýdýarys.

Häzirki wagtda «Altyn şöhle» haryt nyşanly konditer önumleri Özbegistan, Eýran, Owganstan ýaly goňşy ýurtlara eksport edilýär.

«Altyn şöhle» haryt nyşanly konditer önumlerini Russiya Federasiýasyna, Belarus Respublikasyna we Gruziya eksportyny ýola goýmak boýunça gepleşikler alnyp barylýar.

Sport we ýaşlar

www.br.com.tm

Türkmenistanyň Söwda we daşary ykdysady aragatnaşyklar ministrliginde zähmet çekýän ýaşlaryň 2023-nji ýylda halkara derejesinde gazanan sport üstünlikleri

Uly üstünliklere, ýatdan çykmajak taryhy wakala beslenen Arkadag Serdarly bagtyýar ýaşlar ýyly hem tamamlanyp barýar. Ahyrlap barýan ýylda ata Watanymyzyň ýeten söhratly menzillerine guwanyp, başymyzdan geçirgen buýsançly pursatlarymyza nazar salsak, 2023-nji ýylyň ömrümize onýlyklara barabar many çagyandygyny duýmak bolýar.

Ýaşlara we ýaşlyga bagışlanyp, «Arkadag Serdarly bagtyýar ýaşlar ýyly» diýlip atlandyrylan şu ýylda ga-

da we daşary ykdysady aragatnaşyklar ministrliginiň düzüminde zähmet çekýän ildeşlerimiz hem özleriniň aýratyn goşantlaryny goşdalar. Olaryň aglabasynyň ýaşlardygy bolsa has-da buýsandyryjydyr. Ministrligiň düzümindäki edara-kärhanalarda zähmet çekýän ýaşlar ylmy, döredijilik gözlegleri, öneýeli we tutanýerli zähmetleri, halkara sport ýaryşlaryndaky üstünlikli çykyşlary bilen özlerini görkezmegi başardylar. Gazanylan şeýle sport üstünlikleri ýaşlaryň işden boş wagtlaryny hem manyly geçirýändiklerine, olaryň sagdyn we berk bedenli bolmak üçin yzygiderli türgenleşyändiklerine

güwär geçýär. Hususan-da, ýurdumyzda bedenterbiýe we ýokary derejeli sport bilen meşgullanmaga döredilýän giň mümkinçilikleriň netijesinde Türkmenistanyň Söwda we daşary ykdysady aragatnaşyklar ministrliginiň düzümindäki edara-kärhanalaryň işgärleriniň birnäçesi sportuň dürli görnüşleri boýunça halkara ýaryşlarda ýurdumyzыň abraýyny mynasyp gorap, hormat münberinden orun almagy başardylar. Gazetiň şu sanynda okyjylary Arkadag Serdarly bagtyýar ýaşlar ýylynda halkara ýaryşlarda ýeñiji bolmagy başaran şol türgenleriň birnäçesi bilen tanşydirmagy makul bildik.

Toýlymyrat ÝEGELEYEW,

Türkmenistanyň Söwda we daşary ykdysady aragatnaşyklar ministrliginiň «Gülüstän» döwlet söwda merkeziniň söwda bölümünüň esasy hünärmeni – 2023-nji ýylyň 17 – 21-nji mayý aralygynda Türkiye Respublikasynyň Stambul şäherinde geçirilen kik-boks boýunça Dünýä kubogyny almak ugrundaky ýaryşa 79 kilogram agram derejesinde gatnaşyp, kik-laýt ugry boýunça bürünç medala mynasyp boldy.

Pygg SILABOW,

Türkmenistanyň Söwda we daşary ykdysady aragatnaşyklar ministrliginiň «Türkmensöwdahyzmat» döwlet kärhanasynyň gurluşyk we ulag bölümünüň hünärmeni – 2023-nji ýylyň 15 – 18-nji iýüny aralygynda Wengriya döwletiniň Budapeşt şäherinde geçirilen kik-boks boýunça Dünýä kubogyny almak ugrundaky ýaryşa 60 kilogram agram derejesinde gatnaşyp, full kontakt ugry boýunça bürünç medala mynasyp boldy.

Gurbanmyrat TAÑNYÝEW,

Türkmenistanyň Söwda we daşary ykdysady aragatnaşyklar ministrliginiň «Şir» hokkey klubunyň I derejeli hokkeýcisi – 2023-nji ýylyň 17 – 23-nji apreli aralygynda Türkmenistanyň şaybaly hokkeý boýunça milli ýygyntrysyň düzüminde Günorta Afrika Respublikasynyň Keýptaun şäherinde geçirilen şaybaly hokkeý boýunça Dünýä çempionatynyň «A» toparçasyň üçünji diwizionyna gatnaşyp, kümüs medala mynasyp boldy.

Allan MUHYÝEW,

Türkmenistanyň Söwda we daşary ykdysady aragatnaşyklar ministrliginiň «Şir» hokkeý klubunyň I derejeli hokkeýcisi – 2023-nji ýylyň 11 – 17-nji marty aralygynda Türkmenistanyň şaybaly hokkeý boýunça ýetginjekler ýygyntrysyň düzüminde Mongoliya döwletiniň Ulan-Bator şäherinde geçirilen 18 ýaşa çenli ýetginjekleriň arasyndaky şaybaly hokkeý boýunça Aziýanyň we Okeaniýanyň billelikdäki çempionatyna gatnaşyp, kümüs medala mynasyp boldy.

Öwezguly ESENOW,

Türkmenistanyň Söwda we daşary ykdysady aragatnaşyklar ministrliginiň «Şir» hokkeý klubunyň I derejeli hokkeýcisi – 2023-nji ýylyň 17 – 23-nji apreli aralygynda Türkmenistanyň şaybaly hokkeý boýunça milli ýygyntrysyň düzüminde Günorta Afrika Respublikasynyň Keýptaun şäherinde geçirilen şaybaly hokkeý boýunça Dünýä çempionatynyň «A» toparçasyň üçünji diwizionyna gatnaşyp, kümüs medala mynasyp boldy.

Nazar ORAZOW,

Türkmenistanyň Söwda we daşary ykdysady aragatnaşyklar ministrliginiň «Şir» hokkeý klubunyň III derejeli hokkeýcisi – 2023-nji ýylyň 11 – 17-nji marty aralygynda Türkmenistanyň şaybaly hokkeý boýunça ýetginjekler ýygyntrysyň düzüminde Mongoliya döwletiniň Ulan-Bator şäherinde geçirilen 18 ýaşa çenli ýetginjekleriň arasyndaky şaybaly hokkeý boýunça Aziýanyň we Okeaniýanyň billelikdäki çempionatyna gatnaşyp, kümüs medala mynasyp boldy.

Sahypanly taýýarlan: Mätgurban MÄTGURBANOW, TDIM-iň Halkara gatnaşyklary institutynyň talyby, «Biznes reklama».

Türkmenistanly türgenler 18 – 21-nji dekabr aralygynda Özbegistanyň Daşkent şäherinde geçirilen uşu sanda boýunça Merkezi Aziýanyň çempionatynnda 7 altın, 7 kümüs we 18 bürünç medala mynasyp boldular.

Biznes reklama

www.br.com.tm

Ýaşlar maslahatyna barýarys

Türkmenistan – bagtyýar ýaşlaryň ýurdy

Her bir günü taryhyň gatlaryna altyn harplar bileren ýazylýan berkaran Watanyňızıñ harfimiz we berkaran Watanyňızıñ paratasatıň başutanlıgynynda bedew bady bilen ýnamly öňe barýar. Bagtyýar hem bagtly ýaşlaryny okamagy, öwrenmegi taze ýlmy gadamlara tarap ädimler ätmegi üçin ähli şartlarda döredilýär. Gadymy Gündogarda «Bir ýylyň aladasyny etseňiz, dâne ekiň. On ýylyň aladasyny etseňiz, daragt ýetişdiriň. Yüz ýylyň, müň ýylyň aladasyny etseňiz, nesil ýetişdiriň» diýen ýörgünlilik jümle bar. Hormatly Belent Serkerdebaşymyzyň: «Türkmenistan ýaş nesillere aýratyn üns berilýän ýurtur. Házırkı döwürde ýurdumyzyň iletyniň esasy bölegi Garaşsyzlyk ýýllarynda kemala gelen ýaş nesillerdir» diýip, ýaşlara ata Watanyňızıñ geljegini gurujylar hökmünde baha bermegi mazmun taýdan ýokarda belläp geçen jümlämiziň üstünü yetirýär. Bu günüň gün turkmen ýaşlary Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň daşyna mäkäm jebislesip, belent maksatlara tarap ýnamly öňe barýan ezzid. Diýarymyzda okayalar, döredýärler, özlerine bildirilýän ýokary ynama mynasyp jogap bermäge çalşyalarlar.

Hünär bilimli, ýokary sowatly nesli ýetişdirmeňiň çäklerinde ruhy taýdan baýlygy, ata-babalarynyň ahlak nusgalaryna wepalýygy, watançlygy we rayaýtlyg terbiyelemek ýaly asylly maksatlary durmuşa geçirmege hem giň orun degişlidir. Esasy zat, tutuş jemgyjetimiz tarapyndan adamlarda ruhy-ahlak galkynyş döretmäge göründirilen işleriň amala aşyrımagyny üpjün etmekdir. Şu jähtden hem, ýurdumyzyň geljegi ulalyp barýan körpe nesilleriň medeniýetine bagly bolanşoň, terbiýäniň iň wajyp wezipeleri ýaşlarda raýat jogapkärçiligini, özüne hukuk taýdan göz ýetirişi we ruhubelentligi kemala getirmäge uly ähmiýet berilýär.

Bu günüň gün berkaran Watanyňızda watan-söyüji nesilleriň dowamaty dowam bolup, ýaşlar ata-babalarynyň beýik görelgesinden ugur alýarlar. Ilhalar ynsan, ussat mugallym, watançy esger Berdimuhamed Annaýewiň hem-de içeri işler edaralaryny podpolkovnigi Mälikguly Berdimuhamedowyň merdanalyk ömür ýoly merdana gerçeklerimiz üçin halka Watana, maşgala ojagyna wepadarlygyň hem-de ýaş nesli iň asylly milli ýörelgeler esasynda terbiyelemegiň belent nusgasyny görkezen Oğulabat Berdimuhamedowanyň nusgalyk ömür ýoly ýaş zenanlaryny, gelin-gyzlaysyrmız üçin ebedilik görèlede mekdebidir.

2023-nji ýylyň «Arkadag Serdarly bagtyýar ýaşlar ýyly» diýip atlandyrylmagy ýurdumyza ýaşlara goýulýan čuňňur sarpanyň hem-de hormatyň ýokarydygyny aşgär eden pursatlaryň birine örürdü. Bagtyýar ýaşlaryny bilen baglanşyrylan bu ýylymz hem tamamlanyp barýar. Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň başlangyjy esasynda şu ýylyň jemlerine bagşylanyp, ýörite ýaşlaryň dabalary ýlmy-amaly maslahatynyň hem-de sergisiň geçirilmeginiň meýilleşdirilmegi türkmen ýaşlarynyň buýsançly başlaryny góge ýetirdi. Arkadag Serdarly bagtyýar ýaşlar ýylynyň 27-nji dekabrynda geçiriljek ýaşlar forumy ösüp gelýän ýaş nesilleriň geljekki üstünliklere ýetmeginé, ýlmy-oýlap tapşlaryny ýokarlandyrmagyna, halkara derejesindäki geçirilýän bilim we sport ýaryşlarynda ýokary netijelerini gazanmagyna uly itergi berer. Biz ýaş watan goragçylary hem ýaşlaryň dabalary ýlmy-amaly maslahatyna hem-de sergisine ýokary derejede taýýarlyk görýäris.

Biz — ýaşlar üçin ähli ugurda nusgalyk mekdep bolup durýan turkmen halkynyň Milli Lideri Gahryman Arkadagymyzyň hem-de Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň janlary sag, belent başlary aman bolsun!

Mežnun ÖRÄÝEW,
Türkmenistanyň Döwlet gümrük gullugynyň
harby gullukçysy, leutenant.

Ýaşlar – ýurdumyzyň egsilmez kuwwaty

Berkarar döwletiň taze eýýamyň Galkynyş döwüründe ýaş nesiller, olaryň sazlaşyklı ösüşi we saglygy, mynasyp bilim-terbiye almaky, saýlap alan hüñärine eýe bolmaklary, ýlym we döredijilik, sport bilen meşgullanmaklary üçin zerur şartlarıň döredilmegi baradaky alada Türkmenistanyň döwlet syásatynyň ileri tutulýan ugurlarynyň biridir.

Ýaşlaryň bagtyýar durmuş baradaky giň gerimli aladar döwlet syásatynyň möhüm ugray bolmak bilen, olaryň kabul edilen hemde hereket edýän milli kanunçylyk namalaryna, ýurdumyzyň egsilmez kuwwaty bolup durýan ýaşlaryň röwşen ykbalyna gönükdililen ýörelgelere esaslanýandygy has-da guwandyryjydyr. Ýaşlar baradaky Türkmenistanyň Kanunyna hem-de «Türkmenistanda ýaşlar baradaky döwlet syásatynyň 2021—2025-nji ýyllar üçin Döwlet Maksatnamasy» daýyanýan bu aladar ýaşlaryň hukuklaryny we azatlyklaryny üpjün etmekde düýpli öneigidişlikleriň gazanylimgyna ýardam edýär. Ýurdumyza ýaşlaryň hukuk we durmuş taýdan goraglylygyny üpjün etmek, ýaşlarda ruhy-ahlak gymmatlyklaryny, sagdyn durmuş ýörelgelerini kemala getirmek, jogapkärçiliği, zähmete söýgini terbiyelemek ýörelgelerine esaslanýan ýaşlar barada döwlet syásatynyň hukuk binýadynyň kämillesdirilmegi hem-de ýaşlaryň hukuk terbiyesini ýokarlandyrmak boýunça yzygideri alnyp barylýan işler ýaşlar hakyndaky aladaný üstünlikliden durmuşa geçirilýändigini şöhleendirýär.

Ýurdumyza ýaşlaryň kalbynda watan-söyüjilik, ynsanperverlik, rehimdarlyk, sahawatlylyk ýaly duýgularynyň ýokarlanmagy üçin hormatly Prezidentimiz bi-

möcher aladar edýär. Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň: «Ýaşlar mähriban halkomyzyň, ezzid Watanyňızıñ beýik geljegini guruylardyr, jemgyjetimiň işeň bölegidir. Eziz Diýarymyzyň güýç-kuwwaty, abraý-mertebesi we aýdyň geljegi bolan ýaşlar biziň alyp barýan işlerimize, ýurdumyzyň ösüslere öz mynasyp goşantlaryny goşyalarlar. Bu günüň ýlym-bilim, sport, medeniýet, sunnat ugurlarynda dünýäde uly üstünlikleri gazanýan turkmen ýaşlarynyň döwletimiz tarapyan dan özlerine bildirilýän belent ýnamy ödeyändiklerine buýsanýarys» diýip nygtamagy şeýle uly aladalaryň mynasyp beýanydyr.

Döwletimiziň geljegi ýlym-bilimli, dünýä bilen aýakdaş gidip bilyän giň dünýägaráýşy ýaşlara bagly. Bu ugurda eziz Watanyňızda ähli mümkinçilikler döredilýär hem-de ýaşlaryň dünýä derejesindäki ökde hünärmenler bolup ýetişmekleri üçin halkara hyzmatdaşlygyna aýratyn ähmiýet berilýär. Bu günüň ýurdu muzyň gülletjek turkmen ýaşlarynyň müňlercesi dünýäniň dörlü künjeklerinde abraýly ýokary okuň mekdeplerinde bilim alýarlar, ýurdumyzyň baýdagyný al-asmanda buýsanç bilen parlardalar. Yaňy-ýakynnda kuraş boýunça geçirilen Dünýä çempionatında turkmen ýaşlarynyň ençemesiniň dünýä çempiony diýen abraýly ady eýesi bolmaklary ýokarda belläp geçenlerimizi dolulygyna tassykláýar.

Ýurdumyza ýaş nesillerimiziň nusgalyk şahsyétlerimizden habarly bolmaklary we olaryň edermenlikleri bilen tanyş bolmaklary üçin şahsyétlerimizi heýkelleri oturdylan seýilgähleriň gurulmagy, teatrarda şol döwürlere degişli sahna eserleriniň goýulmagy, kinofilmleriň surata düşürlimegi, obadyr etraplara, sähherlere, orta, ýörte orta we ýokary okuň mekdeplerine bellili şahsy-

yetlerimiziň atlarynyň dakylip ebedileşdirilmegi, taryh dersiniň okuň meýilnamalaryna girizilmegi nesillerimiziň bu babatda giň maglumatlara eýe bolmagyna döredilýän şartlardan habar berýär. Sunuň bilen baglykda, ýurdumyza halkomyzyň baý medeni mirasyny gorap saklamak, dikeltmek, öwrenmek we artdyrmak, milli gymmatlykla, däp-dessurlary, maşgala edebini giňden wagyz etmek arkaly sagdyn, bilimli, ýokary aň-düşünjeli, watansöyüji ýaş nesiller üçin maksatnamalaýyn işler yzygideri amala aşyrylýar. Bularyň ählisi Milli Liderimiz Gahryman Arkadagymyzyň çykyşlarynyň birinde: «Biz beýik oguzlaryň nesilleridir. Biz dünýä taryhyna we medeniýetine gymmatly goşant goşup, taryhda nusgalyk yz galdyran halkyň nesilleridir. Biz öz şanly geçmişimize, baý taryhmyza, beýik döwrümize guwanmaga we buýsanmaga doly haklydyrys» diýip aýdan sözleri bilen utgaşyp, ýaşlary terbiyelemekde nusgalyk ýörelgeleriň kema-la gelmegine ýardam edýär.

Agzybir halkomyz, esasan hem ýaşlar ýurdumyzyň syýasy durnuklylygyny, okgunly öne gitmegini, ähli pudaklarda sazlaşyklı ösüşi üpjün etmek üçin mynasyp zähmet çekip, uly goşantlaryny goşmagy özleriniň il-yúrt öňün-däki perzentılık borçlary hasaplayarlar. Yhlasly okamak, döredijilikli we tutanýerli işlemek, ezzid Diýarymyzyň mundan beýlák-de gülläp ösmegi üçin halkomyz beýik işlere ruhlan-dyrýan Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň jany sag, ömri uzak bolsun! Sahawatly işleri hemise rowaçylklara beslensin!

Senem BERDİYEW,
Türkmenistanyň Prezidentiniň ýanyndaky Döwlet gullugy akademiyasyň diňleyisi, Türkmenistanyň Mejlisiň deputaty.

Arkadag Serdarly bagtyýar ýaşlar ýylynda Gökdepe etrabynyň sport mekdebiniň gazanan netijeleri

Arkadag Serdarly bagtyýar ýaşlar ýylynda hormatly Prezidentimiziň ýurdumyza bedenterbiýäni we sporty mundan beýlák-de goldamak we ösdürmek, türkmen sportyny dünýä derejesine cykarmak baradaky görkezmelerinden ugur alyp, ýaş zehinli türgenleri çağalykdan ýüze cykarmakda we saýlap-seçip almakda, ýurdumyzyň sport abraýyny mynasyp gorajak halkara derejeli ussat türgenleri ýetişdirmekde Gökdepe etrabynyň sport mekdebi Türkmenistanyň Bedenterbiýe we Sport baradaky döwlet komitetiniň tassykları ýyllyk iş meýilnamasy esasynda 2023-nji ýylda birnäçe işleri amala aşyrdy.

Ahal welaýatynyň Bedenterbiýe we Sport baradaky Baş müdirliginiň ýyllyk meýilnamasy esasynda, ýylyň dowamynada etrap häkimligi, etrap ýaşlar guramasy we beýleki jemgyjetçilik guramalary bilen bilelikde ýaş nesli köpçüklikyň sport bilen meşgullanmaklyga çekmeklikde Gökdepe etrap sport mekdebi wagyz-nesihat, ündew-terbiyeçilik işlerini yzygideri geçirýär.

Gökdepe etrabynyň sport mekdebinde sportuň 9 görüsünden 36 toparda 398 türgeň ýokary bilimli ökde talmızlary tarapyndan okuň-türgenleşik sapaklary yzygideri alnyp barylýar.

Ýokary derejede geçirilýän türgenleşikleriň esasynda 2023-nji ýylda Gökdepe etrabynyň

sport mekdebiniň türgenleri sportuň dürli görüsleri boýunça halkara ýaryslarda 4 altın, 5 kümüş, 1 büรünç medal, döwlet hem-de welaýat derejesindäki ýaryslarda ýekelikde we toparlaýyn 83 altın, 76 kümüş, 71 büرünç medal gazandylar.

Şu ýylyň 19-20-nji iýunynda karate-do boýunça ýetginkeleriň arasynda Gyrgyz Respublikasynyň Bişkek sähherinde geçirilen 8-nji Aziýa çempionatında sport mekdebimiziň türgenleri 1 altın, 1 büرünç medal gazandylar.

Şeýle-de şu ýylyň 8—10-nji sentýabry aralığındaysa Özbegistan Respublikasynda karate-niň şotokan görnüşi boýunça geçirilen 13-nji

Dünýä çempionatında sport mekdebimiziň türgenleri 3 altın, 5 kümüş medal gazandylar.

Gökdepe etrabynyň sport mekdebiniň agzybir işgärleri bolup hormatly Prezidentimiziň bedenterbiýäni we sporty ösdürmekde edýän atalyk aladalaryna jogap edip, mundan beýlák-de tutanýerli zähmet çekip, sport mekdebiniň türgenleri bilen ýokary netije-ri görkejedigimizi ynandyryýars.

Annamurat ÖWEZMYRADOW,
Gökdepe etrabynyň sport mekdebiniň okuň müdürü.

Капитал – 2023

www.br.com.tm

ИИ лихорадка увеличивает не только возможности человечества, но и капитал самых состоятельных людей мира. В списке тех, кто разбогател больше всех, большинство относится к индустрии технологий.

Для многих самых богатых людей 2023-й – это год, когда они стали еще богаче. У более половины из 2568 миллиардеров планеты сегодня состояние выросло по сравнению с тем, каким оно было в первый день текущего года.

Одним богачам повезло больше, чем другим. Нынешняя десятка крупнейших счастливчиков вместе стала богаче на \$490 млрд. Forbes осуществлял оценку их состояния за период с 1 января по 15 декабря 2023 года.

Семь из десяти участников рейтинга – техномиллиардеры. Если 2022-й оказался не слишком удачным для крупных технологических компаний, то 2023-й стал годом восстановления благодаря скачку индекса Nasdaq Composite, включающего многие технокомпании, на 42%. Для сравнения, индекс S&P 500, в котором больше компаний разных профилей, вырос всего на 23%.

А акции «великолепной семерки» – Apple, Microsoft, Alphabet, Amazon, Nvidia, Tesla и Meta – остались оставшийся рынок далеко позади, что помогло владельцам-миллиардерам увеличить свои капиталы.

Лишь двое из десятки не являются американцами: индонезийский энергетический магнат Праджо Пангеста, обогатившийся больше всего в процентном значении (более 900%), и испанский миллиардер Амансио Ортега, стоящий за сетью Zara.

1. Илон Маск, Tesla, SpaceX
Собственный капитал: \$254,9 млрд (+\$108,4 млрд в 2023-м)

Маск провел свой первый полный год за рулем Twitter, который он в июле переименовал в X, что преимущественно провоцировало скачки цен на его компанию в результате контроверсийных твитов. И несмотря на это ему удалось обогатиться больше всех за последние 12 месяцев благодаря двум другим компаниям, которыми он управляет.

Акции производителя электромобилей Tesla, который в прошлом месяце начал доставлять заказчикам новенькие «кибертраки» (Cybertrucks), выросли более чем на 100%. Аэрокосмическая компания SpaceX, которая в этом году выполнила более 90 успешных запусков, подорожала до \$150 млрд в июле этого года. Ходят разговоры о том, что SpaceX сейчас в процессе продажи акций при отметке \$180 млрд.

Нынешняя десятка крупнейших счастливчиков вместе стала богаче на \$490 млрд.

2. Марк Цукерберг, Facebook Meta
Собственный капитал: \$118,6 млрд (+\$74,8 млрд)

Для Цукерberга и его детища 2022 год оказался особенно сложным: обвал акций, падение доходов и массовые сокращения в четвертом квартале. Но в этом году удача снова улыбнулась предпринимателю и анонсированный им «год эффективности» принес ему \$75 млрд. Акции Meta, материнской компании Facebook, выросли на 178% с начала года до 15 декабря. Похоже, это может быть пока лучший год в истории компании.

3. Джедф Бозос, Amazon
Собственный капитал: \$172,3 млрд (+\$65 млрд)

Джефф Бозос отдал акции стоимостью \$700 млн преимущественно на борьбу с беспризорностью и климатическими изменениями. Кроме того, он пожертвовал \$100 млн на ликвидацию последствий лесных пожаров на гавайском острове Мауи, где у него есть дом. Бозос может позволить себе такие щедрые дары: в 2023-м акции Amazon выросли на 79%. Благодаря этому он может радоваться не только новой суперяхте и обручению с бывшей ведущей Лорен Санчез, но и дополнительным \$65 млрд собственного капитала.

Десять миллиардеров, которые в 2023 году больше всех приумножили свое состояние

4. Праджо Пангеста, индонезийский миллиардер
Собственный капитал: \$52,8 млрд (+\$47,9 млрд)

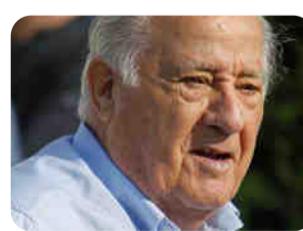
Индонезийский магнат заработал свое состояние благодаря древесине и нефтепродуктам. В марте он вывел на биржу собственную угольную компанию, а уже в октябре на Индонезийской фондовой бирже появились акции компании возобновляемой энергии Barito Renewables Energy, которой принадлежит самый крупный в стране производитель геотермальной энергии. Со временем листинга акции Barito выросли более чем на 200%.

5. Ларри Пейдж, Google
Собственный капитал: \$31,7 млрд (+\$34,4 млрд)

Акции Alphabet, материнской компании Google, в этом году подорожали на 50%. На это не в последнюю очередь повлияло ожидание выхода программного обеспечения Gemini AI в 2024-м. Alphabet, которую Пейдж основал вместе с Сергеем Брином в 1998-м, запустила ИИ-чатбот Bard в марте этого года.

6. Амансио Ортега,
Собственный капитал: \$97,4 млрд (+\$33,2 млрд)

Акции испанского гиганта быстрой моды Inditex, известного своей сетью магазинов Zara, выросли на 58% в 2023-м. На такие рекордные для компаний показатели повлияли мощный спрос и до сих пор невиданные доходы. Это очень хорошие новости для Ортеги, которому принадлежит около 60% компании.

7. Сергей Брин, Google
Собственный капитал: \$107,3 млрд (+\$33 млрд)

Брин, который вместе с Пейджем отошел от управления ежедневными операциями Google еще в 2019 году, вернулся к активной работе в компании в 2023 году. Всё для того, чтобы принять участие в ИИ-разработках компании.

8. Стив Балмер,
Microsoft
Собственный капитал: \$10,9 млрд (+\$32,4 млрд)

Это был хороший год для двух основных инвестиций Балмера. Баскетбольная команда Лос-Анджелес клиперс теперь стоит на 19% больше, чем год назад. А акции Microsoft, в которой он был гендиректором с 2000-го по 2014-й, выросли на

55%. Техногигант своим успехом преимущественно обязан инвестициям в OpenAI, которая разработала чатбот GPT и получила от компании Билла Гейтса \$10 млрд.

9. Ларри Эллисон,
Oracle
Собственный капитал: \$133,2 млрд (+\$30,8 млрд)

Увеличение спроса на услуги дата-центров благодаря разработкам генеративного ИИ спровоцировало рост акций Oracle на 26% в этом году. Ларри Эллисон, который основал компанию в 1977-м и до сих пор является ее гендиректором, стал богаче более чем на \$30 млрд, несмотря на недавнюю продажу части акций Oracle.

10. Джесен Хуанг,
Nvidia
Собственный капитал: \$43,6 млрд (+\$29,8 млрд)

Никто не вспоминает ИИ-бум лучше, чем Хуанг, соучредитель и гендиректор Nvidia, которая разрабатывает больше всех в мире чипов для систем искусственного интеллекта. В 2023-м акции компании взлетели более чем на 230%, что позволило рыночной капитализации Nvidia достичь \$1,2 трлн. А Хуанг, тайванец по происхождению, вошел в двадцатку самых богатых американцев.

Страницу на основе интернет-данных подготовил:
Сапаргелди ТИЛЕВОВ, преподаватель института телекоммуникаций и информатики Туркменистана.

www.br.com.tm

Билл Гейтс выступил со своей традиционной колонкой, в которой подвёл итоги 2023 года и попытался предсказать, какие темы станут главными в ближайшем будущем. В публикации миллиардер и филантроп сосредоточился на наиболее волнующих его вещах: искусственном интеллекте, здравоохранении, образовании, изменении климата и источниках энергии.

По мнению Гейтса, в первую очередь уходящий год дал нам представление о том, как ИИ будет формировать будущее. Он отмечает, что в этом году впервые использовал искусственный интеллект для работы и других серьёзных целей, а не развлечения или пустого времяпрепровождения: «Этот год ознаменовал начало новой эры. Вот почему я считаю, что следующий год – это возможность изменить следующую главу мира к лучшему».

О главной ценности ИИ Гейтс уже высказался: по его мнению, новые технологии помогут преодолеть «ужасное неравенство, которое мы наблюдаем во всём мире»: «Я всегда твёрдо верил в силу инноваций, которые могут предложить каждому ребёнку равные шансы на выживание и процветание. ИИ не является исключением».

Каким образом это произойдёт? В представлении Гейтса искусственный интеллект вот-вот «ускорит темпы новых открытий с такой скоростью, которую мы никогда раньше не видели».

И здесь приоритет основателя Microsoft – роль ИИ в открытии новых лекарств, для чего потребуется «прочитать огромные объёмы данных, и инструменты искусственного интеллекта могут значительно ускорить этот процесс». «Если бы мне пришлось делать прогноз, то в странах с высоким уровнем дохода, таких как США, я бы предположил, что до значительного уровня использования ИИ населением в целом осталось 18–24 месяца. Я ожидаю увидеть сопоставимый уровень использования в африканских странах примерно через три года. Это всё ещё разрыв, но он намного меньше, чем время задержки, которое мы наблюдали с другими инновациями».

«Прогресс возможен и происходит каждый день»: Билл Гейтс опубликовал колонку с итогами года

Вообще, в тексте Билл Гейтс уделяет много внимания здравоохранению и своей программе Grand Challenges (её запустили, чтобы выявлять проблемы и предоставлять гранты местным исследователям, которые могли бы их решить). Среди направлений, в которых ИИ помог бы продвинуться вперёд – преодоление устойчивости к антибиотикам, сокращение количества беременностей с осложнениями, оценки рисков заражения ВИЧ, доступность медицинской информации для каждого работника здравоохранения.

Говоря об образовании будущего, Билл Гейтс задаётся вопросом, может ли ИИ пре-

доставить каждому ученику персонализированные репетиторы? По его мнению, новые обучающие инструменты смогут адаптировать контент для каждого учащегося. Некоторые из них, такие как Khanmigo и MATHia, уже заслужили высокие оценки и в ближайшие годы станут только лучше.

Сторонник атомной энергетики, Гейтс отмечает в своей колонке, что за последний год произошёл «серёзный сдвиг в сторону всеобщего признания ядерной энергии».

И здесь в качестве примера, достойного подражания, он приводит свою компанию TerraPower, которая разрабатывает ядерный реактор нового типа.

В финале Гейтс обращается к идеи «отдавать при жизни» (giving while living) и объясняет, что для него это означает постоянно задавать себе вопрос: «Как я могу использовать своё богатство, чтобы принести как можно больше пользы наибольшему количеству людей сейчас и в будущем?»

На основе интернет-данных подготовила: Айсолтан ВЕЙСГЕЛДИЕВА, студентка Туркменского государственного института физической культуры и спорта.

В Аргентине разрешили заключать сделки в криптовалюте

Правительство Аргентины разрешило жителям страны и компаниям заключать контракты в криптовалюте.

Правительство Аргентины разрешило жителям страны и компаниям заключать контракты в криптовалюте. Об этом в своем аккаунте платформе X (бывший Twitter) сообщила министр иностранных

дел Республики Диана Мондино.

Как она отметила, данная мера предусмотрена новыми реформами руководства государства. При этом заключать контракты можно будет не только в криптовалюте, но и в некоторых видах продуктов.

«Подтверждаем, что в Аргентине можно будет заключать контракты в Bitcoin, в другой криптовалюте, в килограммах мяса и в литрах молока», – уточнила глава внешнеполитического ведомства.

В то же время Мондино опубликовала выдержку из соответствующего указа президента страны, касающуюся погашения задолженностей по контрактам. Согласно тексту документа, должники будут обязаны предоставить средства в указанной в договоре валюте вне зависимости от законности ее использования в республике.

На основе интернет-данных подготовил: ыбрайым ГУРБАНОВ, преподаватель Туркменского государственного архитектурно-строительного института.

Китайцы пользовались таблицей умножения 2300 лет назад

Историк Тан Цзиньнань считает, что чиновники периода Чжаньго пользовались таблицей умножения для производственных расчетов и иных подобных целей

плюс восемь, три раза по семь - двадцать плюс один".

Дощечка с такой надписью была найдена в гробнице в городе Цзинчжоу, относящейся к IV веку до нашей эры, то есть к периоду Чжаньго (Сражавшихся царств, 475-221 годы до н.э.).

«Эта надпись примерно на столетие опережает другой подобный фрагмент, обнаруженный ранее при раскопках в центральной провинции Хунань», – сообщил руководитель раскопок Ян Кайюн.

Всего в гробнице были раскопаны тысячи бамбуковых плашек, содержащих более 30 тыс. иероглифов. Среди них – записи текстов по математике, литературе, животноводству и фармакологии.

Как считает китайский историк Тан Цзиньнань, чиновники периода Чжаньго пользовались таблицей умножения для производственных расчетов и иных подобных целей.

На основе интернет-данных подготовила: Бахаргул ОВЕЗГЕЛДИЕВА, студентка Туркменский национальный института мировых языков им. Довлетмаммеди Азади.

Американский автопроизводитель Tesla официально запустил в Шанхае новый проект – гигафабрику, которая будет на начальном этапе производить 10 тыс.

Власти Канады одобрили продажу канадского подразделения HSBC местному RBC за \$10,2 млрд.

Jahan habarlary

www.br.com.tm

Finlyandiýada dänesiz, emeli kofe ýasaldy

Fin alymlary baraghana şertlerinde kofe agajyndan kofe öýjügini dörêttiler. Alymlaryň bellemegine görä, emeli usul bilen döredilen kofaniň tagamy 80 gösterim adaty kofaniň tagamyny berýär. Bu synag Fin döwlet ylmy-barlag merkeziniň (VTT) alymlary tarapyndan üstünlikli geçirildi. Täze önem «Beanless Coffee» adyny aldy. Seljerişi işiniň ýolbaçsy Haýko Rišer: «Şeýle kofe tayýaramak üçin birnäçe täze tehnologiyalar gerek bolar. Sebäbi kofe lazer şöhleleri arkaly gowrulýar» diýip düşündirýär. Syňagyň şowly geçendigine garamazdan, täze öňüme azyk öňüminiň derejesi alynyaça 4 ýyl töwregi wagt gerek bolar. Alymlar bolsa emeli kofaniň öňüm öndürilgilerde uly gyzylanma döretjekdigine umyt edýärler.

Taýýarlan: Jennet ÇARYÝEWA,
Türkmen döwlet medeniyet institutynyň talyby.

2025-nji ýylda «CellX» emeli etiň önümçiligini has ýokarlandyrar

Su ýylyň awgust aýynda «CellX» şanhaý kompaniýasy emeli et öndürýän pilot önümçilik zawodyny işe girizipdi. «CellX» şanhaý kompaniýasynyň baş direktory Ýan Szylýanyň sözlerine görä, pilot önümçiliginden alnan tejribe tajırçılık maksatlı önümçilik toplumyny döretmekde peýdalanylар. Emeli et öndürýän täze toplum 2025-nji ýylda işe başlar. «CellX» şanhaý kompaniýasynyň emeli et öndürýän pilot önümçilik toplumunda her gün de ýüzlerce tonna emeli et öndürilirler.

Taýýarlan: Hydr RAHMANOW,
S.A.Nyýazow adyndaky TOHU-nyň talyby.

«Bloomberg» dünýäniň iň gowy girdejili paýnamalaryny mälim etdi

Koreýa Respublikasynyň katod öndüriji «EcoPro» kompaniýasy dünýäniň «Bloomberg» indeksli (2647 gatnaşyjyly) ähli kompaniýalardan öne geçip, 2023-nji ýylyň başyndan bari 571 gösterim ösüş gazandy» diýip, «Bloomberg» neşeri ýazýar. Kompaniýanyň gymmatly kagylarynyň girdejisi sanawda ikinji orunda duran «Kum Yang» kompaniýasynadan 200 gösterim ýokarydyr. «Kum Yang» hem koreý kompaniýasy bolup, ol elektroulaglaryň akkumulátorlary üçin goşundylary öndürýär.

Paýnamalaryň bahasynyň ýokarlanmagyna bölekleyin bolsa-da, ýylyň başyndan bari elektroulaglaryň akkumulátorlaryna bildirilýän islegin artmagy tásir etdi. Käbir bilermenlerin akkumulátorlara olan islegin azalandy-

gy barada beren çaklamalaryna garamazdan, kompaniýanyň girdejisi dowamly artdy.

«Bloomberg»-iň nygtamagyna görä, ýurduň hökümeli tarapyndan «EcoPro» kompaniýasyň paýnamalaryny gysga söwdalarynyň wagtlayıň (2023-nji ýylyň 6-nyj noýabryndan 2024-nji ýylyň iýun aýyna čenli) gadagan edilmegi kompaniýanyň adygyp, Koreýa Respublikasyndaky öndebarýylaryň hataryna goşulmagyna sebäp bolupdyr. Hünärmenlerin pikirine görä, hej-gaznalar we beýleki maýadarlar tarapyndan geçirilýän şeýle çäreleriň söwdada bikanun usullary ullanmagyň öünü almak babatda möhüm ähmiyeti bar.

Taýýarlan: Jeride HAJYMÄMMEDOWA,
Türkmen döwlet bedenterbiye we sport institutynyň sport žurnalistikasy hünäriniň talyby.

«Meta» uly möçberde jerime salyndy

Italiýanyň kommunikasiya ulgamy boýunça kepillik müdirligi (Agcom) «Meta Platforms Ireland Limited» kompaniýasyna humarly oýunlary mahabatlandyrmak kanunyny bozandıgy üçin, 5,9 million ýewro jerime salyndy. Bu barada Italiýanyň kommunikasiya ulgamy boýunça kepillik müdirliðini saýty habar berdi.

Habar berlişine görä, derňewiň dowamında humarly oýunlaryny we gyataklayın pul utuşlaryny mahabat edýän «Facebook» we «Instagram» profilleriniň 18 sanyş yüze çykarylypdyr.

Taýýarlan: Azat NEDIROW,
Türkmen döwlet maliye institutynyň talyby.

«Nike» çykdaýylaryny 2 milliard amerikan dollaryna čenli azaldar

Yakyn 3 ýylyň dowamynnda «Nike» kompaniýasy çykdaýylaryny 2 milliard amerikan dollaryna čenli azaltmagy meýilleşdiridigini habar berdi. Bu habaryň yzsüre kompaniýanyň paýnamalary, takmynan, 12 gösterim pese düşdi.

«Nike» golaý 3 ýylyň dowamynnda öňümleriniň satylyşynyň pese düşjegini çaklap, çykdaýylaryny azaltmagyň aladasyny edýär. Seljeriiler 2023-nji ýylyň jemleri boýunça kompaniýanyň girdejisi geçen ýyl bilen deňeşdirilende, 1 gösterim köp bolar öydüp çaklaýarlar. Geçen ýyl bolsa kompaniya 5 gösterim töwregiň ösüş gazanydpdy.

Düzmüleýin çykdaýylary hasaba almadan, «Nike» ýylyň girdeji meýilnamasyny dolmak isleýär. Kompaniýanyň çykdaýylaryny kemeltek meýilnamasynyň çägide öňümleriň görnüşleri-de, tehnologiyalaryň ulanylышы-da ýerňleşdirilir. «Nike» tygşytlanan serişdäni ösüse, innowasiýalaşdýrmaga gönükdirir.

Taýýarlan: Merjen HAŞAÝEWA,
Türkmen döwlet maliye institutynyň talyby.

2023-nji ýylda alymlar jandarlaryň 150-den gowrak täze görnüşlerini tapdylar

Kaliforniýanyň Ylymlar akademiýasynyň kalymlyary 2023-nji ýylda ozal ylma bellı bolmadık jandarlaryň 153 sanyşyny bellige alyp, olar barada maglumatlary jemlediler. Bu sana 66 görnüş möý, 20 görnüş deňiz sülekeyi, 18 görnüş ösümlik, 13 görnüş deňiz ýylidylzly, 12 görnüş gekkon, 10 görnüş tomzak, 5 görnüş balyk, guruklaryň 4 görnüşi, 2 gör-

nüş ary, 1 görnüş deňiz ulitkasy, 1 içýan we 1 aýaksız ssink degişli. Barlaglar Ytip baryan jandarlary goramak baradaky kanunyn (ESA) 50 ýylligý mynasybetli geçirildi. Alymlaryň aýtmagyna görä, ýokarda agzalan jandaralaryn käbirlerine ýakyn geljekde ýok bolmak howpy abanýar. Olaryň içinde San-Hoakin çölünüň içýany-da bar. Bu içýana «Paruroctonus tulare» diýen ylmy at beripdirler. Jandarlaryň azalmagyna, ýitmegine howanyň ýüttgemegi we oba hojalgyyň ösmegi tásir edýär. Şonuň üçin alymlar ýitmek howpy bolan jandarlara goralmak derejesini bermegi teklip edýärler.

«Jandarlaryň, şol sanda içýanlaryň hem köp görnüşleri resmi taýdan hasaba alnyp ýetişilmäňkä, ýok bolup gidendir. Bular näge tiz goraga alsak şonça gowy» diýip, ylmy işe gatnaşyjylaryň biri nygtayár.

Seýrek duş gelýän jandarlaryň ýene-de biri, aýaksız ssink – «Acontias mukwando». Ol Serra-da-Newe dagynyn seýrek tokayly eňitlerinde ýasaýar. Serra-da-Newe – gurak Namib çölünüň demirgazyk tarapynda ýerleşyär. Bu ýeriň tásin mikroklimaty bolup, ol dünýäniň başga hiç ýerinde duşmayan köp jandarlaryň mesgenidir.

Taýýarlan: Türkis REJEBOW,
Marynyň Hydr Derýaw adyndaky mugallymcylýk mekdebiniň mugallymy.

Luis Suares Lionel Messiniň toparyna goşuldy

Uruguaylı futbol hüjümçisi Luis Suares erkin agent hökmünde «Inter Maýami» toparyna goşulandygy barada klubuň saýtynda habar berildi.

Ussat futbolçy ýene-de «Barselona» toparyndaky köne dostlary – Lionel Messi, Serhio Buskets we Jordi Alba bilen oýnar. Bu futbolçular bilelikde baş möwsümde dört gezek La Ligan, şeýle-de 2015-nji ýylda Çempionlar Ligasynyň çempiony bolmagy başardylar.

Luis Suaresiň «Inter Maýami» topary bilen şerňamasы 2024-nji ýylyň ahyryna čenli dowam edýär. Žurnalyst Fabrisio Romanonyň aýdyşyna görä, Suares şerňamasyny ýene bir

ýyl uzaldyp biler. Luis Suaresiň mundan ozalky oýnan topary Braziliýanyň «Gremio» futbol klubudyr. Geçen möwsümüň 53 oýnunda Luis 26 gol geçirip, 17 golly pasy öz adyna ýazdyrdy.

Luis Suares «Barselona» toparyna 2014-nji ýylda geçipdi. Birnäçe ýyllap Luis Suares, Lionel Messi we Neymar üçüsü Ýewropa futbolynда iň aýgytlı hüjümeli guraýan üçlügi emele getiripdiler. Uruguaylı futbolçy 2020-nji ýylda «Barselona»-dan gaýdansoň, «Atletiko Madrid»-iň düzümünde İspaniýanyň, şeýle-de «Nasional»-yň düzümünde Uruguaylı we «Gremio» topary bilen bolsa Braziliýanyň çempiony boldy.

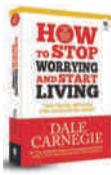
Taýýarlan: Jennet ANNAGULYÝEWA, Türkmen döwlet bedenterbiye we sport institutynyň sport žurnalistikasy hünäriniň talyby.

«EcoPro» kompaniýasy «Bloomberg» indeksli kompaniýalardan öne geçip, 2023-nji ýylyň başyndan bari 571 gösterim ösüş gazandy.

Yakyn 3 ýylyň dowamynnda «Nike» kompaniýasy çykdaýylaryny 2 milliard amerikan dollaryna čenli azaltmagy meýilleşdirýär.

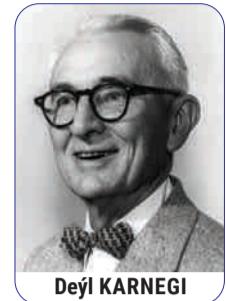
www.br.com.tm

TERJIME TEKJESINDEN

Terjime eden:
Orazmyrat MYRADOW.

Üstünligiň taglymaty

Nädip ynjalıksyzlygy bes etmeli we ýasap başlamaly

Deyl KARNEGI

(Başlangyj gazetiň geçen sanlarynda).

ÝEDINJI BÖLÜM. YNJALYKSYZLYKDAN SAPLANMAGYŇ WE DURMUŞDAKY İŞJEŇLIGIŇ ARTDYRMAGYŇ ALTY USULY

23. İşjeň durmuşyňza nädip ýene bir sagat goşmaly?

Nädip ýadawlygyň öünü almaldygy bara da náme üçin ýazmak isleýändir öydärsiňiz? Meniň kitabym ynjalıksyzlygyň, aladadyr howsalanyň öünü almaga bagışlanan ahbetin. Jogap ýonekeý: çünki ýadawlyk, köplenç ynjalıksyzlygyň, aladadyr howsalanyň döremegine sebäp bolýar ýa-da hiç bolmanda, şunuň ýaly duýgularnyň derdine tabyn hala salýar. Ýadawlygyň, argynlygyň adam bedeniniň düümewe we beýleki sökellikleriň ýüzlercesine garşy durmak ukybyny peseldýänligini lukmançylyk ugrundan bilim alýan islendik bir talyp hem size aýdyp biler. Islendik bir psihiatr bolsa ýadawlygyň gorky hem ynjalıksyzlyk ýaly weýran ediji hallara garşy durmak ukybyny peseldýänligini aýdyp, ýokarky sözüň üstüni ýetirip biler. Şunlukda, peýdaly usullar arkaly ýadawlyga hótde gelmek ynjalıksyzlyga hótde gelmäge öz täsirini ýetirýär.

Bu-da juda sypaýylykly aýdylan. Doktor Edmund Jekobson bu babatda has aýgyllylyk bilen nygtap geçýär. Doktor Jekobson dynç alyş we köşemek meselesine bagışlanan iki sany kitap ýazypdyr, «Barha haýry artýan köşemek duýgusy» we «Siz dynç almalysyňz». Çikago uniwersitetiniň kliniki fiziologiya laboratoriýasyň direktory bolmak bilen, köşemek halaty ny lukmançylyk tejribesinde ularmagy maksat edinýän ylmy barlaglaryň üstünde on ýyl is alyp barypdyr. Hawa, ol «doly köşesilen halatynda adamyň ähli duýgy reaksiýalarynyň örçürilen hala geçýänligini» aýdyar. Başgaça sözler bilen aýtsak, siz doly derejede gowşaşan haldakaňyz, asla biýnjalyk bolup bilmersiňz.

Şunlukda, ýadawlykdan hem ynjalıksyzlykdan saplanmak üçin ýatda saklamaly

Birinji kada:
Ýygyrak dynç alyň! Ýadawlyk duýmazdan ozal dynç alyň.

Náme üçin dynç alyş şeýle wajypka? Sebäbi argynlyk sünňümizde iňňän uly tizlik bilen toplanýar. ABŞ-nyň Ýaragly güýçlerinde saga dyň dowamında goşhatalaryny ýerde goýup, on minut dynç alsalar, hatda goşunda gulluk eden ýyllaryny dowamında mazaly taplanan ýaş ýigitleriň hem, has uzak aralygy geçirip bilýänligini, özi-de şonda has az ýadaýanlygyny görkezdi. Hut şonuň üçin hem serkerdeler esgerlerini şeýle etmäge mejbur edýärler. Siziň ýüregiňiz Amerikanyň harby goşunlaryndaky hünärmenleriň ählisini bilelikde alanyňdakydan hem akyllyrakdyr. Onuň her gün öz üstünden geçirýän ganynyň mukdary demir ýol sisternasyny doldurar derejededir. Her ýigrimi dört sagatda onuň sarp edýän ener giýasynyň kömegini bilen, ýerden bir metr be lentlikdäki nowa ýigrimi tonna kömür ýükläp bolardy. Şeýle agyr işleriň baryny ol elli, ýetmiş, hatda togsan ýyllap hem üzňüsiz halda ýerine ýetirýär. Şeýle agyr ýüke ol nädip çyda ýarka? Garwardyň lukmançylyk institutyndan doktor Uolter Kennon bu hadysany, ine, náhili düşündirýär: «Aglaba köpimiz ýürek ömrümiň dowamında durman isleýändir diýip hasap edýäris. Hakykatda bolsa, her gezekki

ýygrylmadan soňra belli bir pursatlyk dynç alyş döwri bolýar. Biziň ýüregimiz her minutda ýetmiş urgudan ybarat bolan kadaly iş režiminde gün içinde diňe dokuz sagatlap işleýär. Şundan görnüşi ýaly, günüň dowamynadaky beýleki on bäs sagatda ol dynç alyár».

Ikinji jahan urşy döwründe ýetmiş ýaşy Uinston Çercill her gün on alty sagatlap işläpdir. Çünkü ol tutuş baş ýylyň dowamynada Beýik Britaniýanyň harby strategiyasyny işläp düz-meli hem durmuşa geçirmeli bolupdyr ahbetin. Akylyň haýran edýän ýagdaý! Onuň işjeňliginiň syry nämeme? Her gün irden sagat on bire çenli ol düşeginde ýatan ýerinde işläpdir. Hüt dűsekde ýatan ýerinde dokladlary okapdyr, tabşyryklary hem buýruklyr beripdir, telefon jaňlaryna jogap beripdir, hatda möhüm ýygynaklary hem geçiripdir. Guşluk naharyndan soň ýene-de düşeginde ornaşyp, laýyk bir sagat ukusyny alypdyr. Agşamlyk hem ýatypdyr — sagat sekizde aberilýän şamlyk naharyndan öň laýyk iki sagat ulaptdyr. Ol ýadawlykdan saplanjak hem bolmandyr. Onuň üçin muňa zerurlyk hem ýok eken. Ol ýadawlygyň öünü alypdyr. Ýygy-ýygidan dynç alyanlygы sebäpli, ol gije ýarymdan agýana iş basynda bolupdyr, şonda-da özüni galjaň hem gujurly halda duýupdyr.

Rokfellerleriň dinastiýasyny esaslandyryjy, ady rowaýata ówrülen Jon D.Rokfeller iki sany ajaýýp rekord goýupdyr. Ol öz döwründäki iň uly baýlygy toplamagy başarypdyr. Şeýle-de ol togsan sekiz ýaşapdyr. Bu oňa nädip başartdyka? Esasy sebäp, elbetde, uzak ýaşlılyk olaryň neberesine mahsus ýagday. Yöne munda onuň her gün günortan ýarym sagat ukusyny alanlygynyň ähmiyetini hem peslemek bolmaz. Ol iş otagynadaky kuşetkasyna geçirip ırkilipdir — şonda hiç kim, hatda Birleşen Ştatlarý Prezidenti hem onuň ukusyny bozup bilmez eken!

Özüniň «Náme üçin ýadamaly?» atly ajaýyp kitabynda Deniel U.Joslin, ine, şeýle gymmatly belliği aýdýar: «Dynç alyş hiç zat etmezlik däldir. Dynç alyş abatlaýyşdır». Gysgajyk dynç alyşda bedeni gaýtadan raslamak üçin şeýle bir uly mümkünçilikler bar, hatda baş minutlyk uky hem tutuş iş gününüň argynlygynan saplamaga ukypliydi. Beýsbolyn meşhur weterany Konni Mak oýudson öň baş minut ymyzganmak başartmasa, eýyäm bäsini urguda özüni dalijygyp duran siüllümäbä halda duýyánlygyny boýun alypdyr. Yöne şeýle mümkincilik tapdryan ýagdaýynda welin, şojaǵaz gysga mütdetlik dynç alyş arkaly hem günüň dowamında iki oýunda arkaýyn çykyş etmäge ýagdaýy bolýan eken.

Eleonor Ruzweltden Ak tamda mesgen tutanlaryň ählisine mahsus bolan dartgynly gün tertibine on iki ýyllap nädip çydanlygы barada soranymda, ol her gezek kimdir biri bilen duşşamaly bolanda ýa-da çykyş etmeli bolanda, ýumşak kürsüde jaýlaşylyk oturyp, gözlerini ýumup, ýigrimi minutyn dowamında durmuşdan bütinley üzneleşyänligini aýdyp jogap berdi.

Bir gezek men Medison Skwer Gardende artistlere mahsus bolan grim otagynda Jin Otri bilen gürkünde boldum. Şol ýerde rodeo boýunça nobatdaky çempionat geçirilýärdi, Otri bolsa tomaşaçylary çekmekde iň esasy albaýdy. Söhbet wagtynda otagyň bir čürikündäki, syýahata çykylanda ýanyňa almak üçin amatly epelenýän krowatjyga gözüm düşdi. «Agşamlyra şonda gysaryp, dynç alýan — diýip ol düşündirdi. — Mundan başga-da, çykyşlaryň arasynda

hem ırkilip, gözümiň awusyny almak üçin hökman wagt tapýan. Golliwudda surata düşyän wagtlarymda ullaikan, ýumşak kürsüde mazaly dynç alýaryn. Umuman, gün içinde iki-üç gezez ymyzganyp turmak üçin hökman on minut wagt tapýaryn. Bu nepesimi durlap, güýc-kuwwat berýär.

Edisonyn işjeňligine, galjaňlygyna haýran galáymaly eken. Muny ol özüniň ýatasy gelen wagty ýatmak endigi bilen düşündiripdir.

Segsen ýaşy dolanynyň ýzsüsüre men Genri Ford bilen söhbetteş boldum. Onuň galjaňlygyna, yüz keşbindäki ter-tämizlige gözüüm gitdi. Tebigy zat, onuň ýaşlygyny syrynyň nämedeliği bilen gzyklandym. Ynha, onuň maňa aýdan sözi: «Oturyp biljek wagtym hiç haçan dik durmadym, ýatyp biljek wagtym hiç haçan oturmadym».

«Házırkı zaman pedagogikasynyň atasy» Horas Mann garran çagynda şu kada eýeripdir. Antiohiýa kollejiniň prezidenti wezipesindekä ol talyplardan synagy kuşetkada ýatan ýerinden alypdyr.

Men bir tanyş režissörymy bu usuly özünde synap görmäge gönünetdim, ol munuň özüne ju-da oňat täsir edenligini boýun aldy. Golliwudyň iň meşhur režissörlarynyň biri Jek Çertok barada aýdýaryn. Yedi ýyl ozal gabatlaşanymza, ol «Metro Goldwin Maýer» kompaniyasynyň gysga metražly filmler bölmümé yóldaşçylyk edýärdi. Şol pursatda ol beden hem nerw babatda tapdan düşmegiň soňky hettidine ýetiberen halday. Ol ýadawlyga garşy görëşmekde belli bolan serişdeleriň baryny — daýandyryjy melhemleri, witaminleri we dermanlary ulanyp görse-de, hiç zadyň haýry degmändir. Men oňa gündelik dynç alyşlary ýola goýmagy teklipti. Nädip? Onuň işi haýyr — ssenariýaçylar bilen geçirýän ýygynaklaryň diwanda ýatan ýeriňde geçirmeli.

Iki ýyl ötüp, ýañaňdan duşuşanymza, ol maňa şeýle diýidi: «Hakyky gudrat bul! Umuman, lukmanlarym-a hut şeýle-de diýýärler. Öñler men indiki düşürjek gysga metražly filmlerimizi ara alyp maslahatlaşanymza, oturgyça edil taýak ýaly saň gaty bolup, gös-göni halda dikge-rip oturýardym. Házır men beýle ýygynaklary diwanda ýatan ýerimde geçirýärin. Geçen ýigrimi ýylyň dowamında özümi şeýle oňat duýan wagty ýokdur! Bilýänizmi, men ozalkymdan iki sagat artyk işleýärin, şonda-da ýadaýan wagtym seýrek bolýar».

Yöne bu zatlardan size näderejede dahilly bolup biler? Elbetde, eger siz stenografiýacy bolup işleýän bolsaňyz, Edisonyn hem Sem Goldwiniň edişi ýaly, iş ýerinizde ýatyp bilmersiňiz, buhgalter bolup işleýän bolsaňyzam, başlygynyz bilen kompaniyanyň maliye işlerine dahilly meseleleri kuşetkada ýatan ýeriňden maslahatlaşyp bilmersiňiz. Yöne kiçenräle şäherde ýaşap, günortanlyk naharyna öye gaýtmaga mümkünçiliğiniz bar bolsa, bu mümkünçilikten peýdalanyl, özüňize berlen arakesmäniň on minutyny ýatyp dynç almagya bagışlaň. General Jorj S.Marshall hut şeýle edipdir. Uruş döwründé ABŞ-nyň Ýaragly güýçlerine ýolbaşçylyk etmek bilen bagly aladası başyndan agdyk bolansoň, ol günortanki dynçalsa bolan gaýragoýulmasız zerurlyk duýupdyr. Eger sizin ýaşyňyz elliden geçen bolsa hem-de meniň maslahatymdan peýdalanyl bilmejegiňizi duýýan bolsaňyz, haýal etmän, ätiýaçlandyrış kompaniyalarynyň ählisinde ömrüňizi ätiýaç-

landyryp çykyň. Depin etmek bilen bagly hy-syrdylar häzir juda gymmat düşyändir, özi-de bu garaşlydyk ýagdaýdyr. Onsoňam, náme, dul galan aýalyňza size görä ýaşrak birine durmuşa çymkay için hem pul gerek bolar.

Eger günortan dynç almaga mümkinciliğinž yok bolsa, hiç bolmanda, şamlyk naharyndan öň bir sagatlyk ýatmaga synanyşyň. Bu size adaty kokteýlden arzan düşer, emma 5467 esse netijeli täsir eder. Eger siz ukyny almak üçin aşşamlyk sagat bäsde, altyda ýa ýedide bir sagat wagt ta-pyp bilseňiz, işjeň durmuşyňza artykmaç bir sagat wagt goşup bilersiňiz. Nädip? Náme üçin beýle? Sebäbi agşamlyk naharynyň öň ýaný-daky bir sagatlyk hem-de gijke alty sagatlyk — jemi ýedi sagatlyk uky, üzňüsiz sekiz sagatlyk uka garanyňda, has köp güýc-kuwwat berer.

Dynç almak üçin wagty köp bolanda, adaty işçi gün içinde has köp iş bitirip biler. Wifleyemiň polat guýujy kompaniyasynyň ylmy-barlag bölmüminiň inženeri bolan wagty Frederik Teýlor bu aýdylan sözün dogrulgyny iş yüzünde görkezipdir. Onuň geçirgen gözegçilige laýyklykda, işçileriň her biri ýörite galypdan çykan demir bölekleriniň, takmynan, on iki ýarym tonnasyny wagonlara yükleýär eken, şonlukda-da, günortan eýyäm doly surnugyp, tapdan gaçýan eken. Jenap Teýlor geçirgen ylmy-barlagynyň netijesinde işçilerle ýeşilere täsir edýän ýadawlygyň ahli şartlarıniň ýüze çykarmagy başarıpdyr. Şondan soň ol işçileriň günüň dowamında on iki ýarym tonna däl-de, kyrk ýedi tonna demir ýükläp biljekdiklerini aýdypdyr! Onuň hasaplamaýyna görä, işçiler gündelik wezipelerine dört essä ýakyn artyk hótde gelip biljek, şonda-da özlerini asla ýadawlymajak ekenler. Ol muny subut hem edipdir!

Bu synag tejribesi üçin Teýlor jenap Şmidt diýen birini saýlap alypdyr, ondan sekundomere laýyklykda işlemege haýış edipdirler. Onuň ýa-nynda bir laborant bolup, anyk bir wagtda náme etmelidigini buýrıp durupdyr. Ol: «Demri al-da, ýörel!», «Indi otur-da, dynç all!», «Ýöre...», «Dynç all...» ýaly buýruklyr beripdir.

Netisiň náhili bolandyr öydärsiňiz? Beýleki işçiler bary-ýogy on iki ýarym tonna demir ýükleyän wagtynda Şmidt gündelik kyrk ýedi tonna yúklemege başarıpdyr. Frederik Teýloryň Wifleyemde bolan üç ýylynyň dowamında onuň tejribeye geçirgen kişişi ýeke gezek hem ysýgn-mydarдан gaçyp ýykylmandyr, dertlemändirem, dalijkmandyräm. Şmidtta öz rekordyň goýup bilmegini sebäbi onuň ýadamazdan ozal dynç alanylygы bilen baglydyr. Ol sagatda, takmynan, 26 minut işläpdir. Galan 34 minut bolsa dynç alypdyr. Görşüňiz ýaly, ol işlänidenden köp dynç alypdyr — ýone şeýle-de bolsa, onuň zähmet öndürüljiliği ýoldaşlarynyňkydan dört esse artyk bolupdyr. Ähtimal, bu zatlaryň bary toslanyp tapylan ertekeidir? Ýok. Frederik Uinslou Teýloryň «Önümçiliği ylmy taýdan dolandyrmagyn ýörel-geleri» atly kitabynyň 41 — 62-nji sahypalarynda bu barada özüňiz hem okap bilersiňiz.

Bölmümň başında aýdylan pikiri gaýtalama-ga ragsat ediň. Harby gulluga mahsus usuldan peýdalanyl — ýygy-ýygydan dynç alyň! Üyregiňizi diňläň — ýadamazdan öninčä dynç alyň, şonda siz işjeň durmuşyňza ýene bir artyk sagat goşup bilersiňiz!

Indiki sanymyzda:
**24. Siz náme üçin ýadaýarsyňz we argynly-
ga nädip hótde gelmeli**

Umydyný ýitiren adamda başga ýitirere zat galmaýar.

W.Dýubua

Eliñe dynç berme, diliňe dynç ber!

L.Tolstoý

Biznes reklama

13

Горизонт

www.br.com.tm

Финансовый гороскоп с 25 по 31 декабря 2023 года

Овен 21.03 - 19.04

Финансовое благородство будет иметь для вас большое значение на этой неделе, Овен. Этот период особенно подходит для накопления и укрепления ваших сбережений. Да, может воз-

никнуть внезапное желание расточительство, но подумайте о его последствиях для вашего финансового здоровья. Подумайте, прежде чем тратить, и, при необходимости, пересмотрите свою бюджетную стратегию.

Телец 20.04 - 20.05

Финансы выглядят многообещающе до тех пор, пока вы продолжаете принимать обоснованные решения. На этой неделе Тельцам настоятельно рекомендуется пересмотреть свои расходы и

сбережения. Постарайтесь исключить лишние расходы и больше сосредоточиться на инвестиционных планах. Те, кто занимается торговлей или бизнесом, скорее всего, получат прибыль.

Близнецы 21.05 - 21.06

В финансовом плане Близнецы могут рассчитывать на неожиданные возможности для увеличения своей денежной прибыли. Поскольку Сатурн дает о себе знать в вашем втором доме, рекомендуется береж-

ливый и мудрый подход к обращению с деньгами. Остерегайтесь экстравагантных трат или непродуманных инвестиций. Изучите варианты долгосрочных инвестиций, возможно, связанных с недвижимостью.

Рак 22.06 - 22.07

В финансовом плане вас ждет множество возможностей и проблем, дорогой Рак. Инвестиции, сделанные в прошлом, могут, наконец, начать приносить положительную прибыль. Будьте осторожны при инвестировании

на этой неделе, изучайте детали, прежде чем подписывать какие-либо новые сделки. В то время как первая половина недели обещает стабильный доход, ожидайте непредвиденных расходов ближе к концу.

Лев 23.07 - 22.08

Ожидайте неожиданностей в ваших финансах на этой неделе. Несмотря на то, что некоторые потрясения могут сбить Львов с толку, держитесь за возможность инвестиционных возмож-

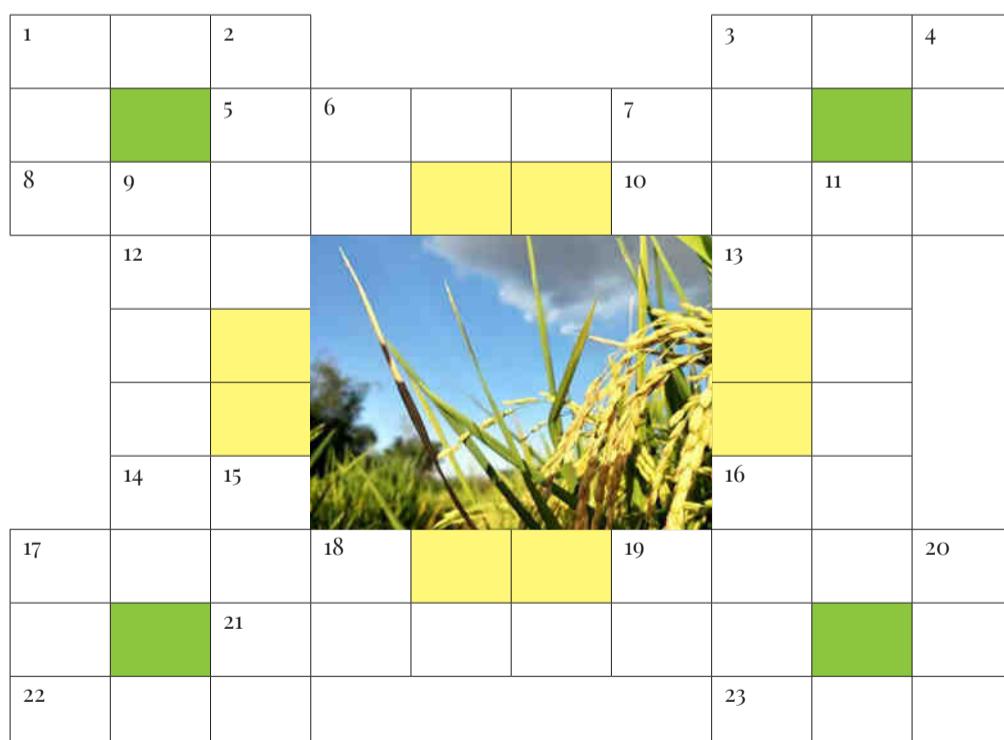
ностей, скрывающихся внутри. Поставьте перед собой амбициозные цели и стройте планы на будущее. Ваше лидерство и уверенность в себе помогут вам воплотить в жизнь свои мечты.

Дева 23.08 - 22.09

Когда дело доходит до финансов, удача на вашей стороне, Девы! Некоторые неожиданные финансовые выгоды могут поступаться в вашу дверь на этой неделе, что приведет к

значительной экономии. Тем не менее, благородство остается ключевым игроком в вашей финансовой игре. Будьте внимательны к эмоциям окружающих и проявляйте заботу.

KROSSWORD

Düzen: Batyr ESENOW,
S.A.Nyýazow adyndaky Türkmen oba hojalyk uniwersitetiniň talyby.

Gazetiň geçen sanyndaky krosswordyň jogapalary:

Dikligine:

1. Alma. 2. Mysal. 3. Nogul. 4. Sada. 7. Balet. 8. Salam. 13. Ileri. 14. Arçyn. 16. Albom. 17. Taryh. 20. Bazar. 21. Ylas. 23. Sala. 24. Alçy.

Keseligine:

5. Alkyş. 6. Lomaý. 9. Dana. 10. Asal. 11. Lagyl. 12. Belli. 14. Abraý. 15. Terjimeçi. 18. Alili. 19. Nokat. 20. Bagsy. 22. Boks. 24. Anyk. 25. Albaý. 26. Sawçy.

Sowallar

Dikligine:

1. Agaç, daragt. 2. «... suwsuz bolmaz, palaw — bug-suz» (nakyl). 3. Gurhany ýatdan okaýan adam. 4. Atyň toýnagyna dakylýan demir. 6. Ikuçlulugy görkezýän baglayýj. 7. Saz ses hatarynyň birinji sesi. 9. Ýurdumyzda çap edilýän gazetleriň biri.

Keseligine:

1. Ser, kelle. 3. Müşgil. 5. Gyza dakylýan at. 8. Yörte edilen beýik haýatly berkitme. 10. Yaşy bir çene baran, ortadan agan zenan maşgala. 12. Öten zaman işliginiň goşulmasy. 13. Jaýuň, haýatyuň ýel, şemal degmeyän tarapy. 14. Reňk.

11. Bugra bilen arwanadan bolan düýe. 15. Kanunlaşdyrylyp, kabul edilen düzgün.

16. Ynsan. 17. Gereğinden artyk, öte, agdyk. 18. Küst oýnunda iň esasy malyň ady. 19. Birinde galan ölç. 20. Bir ýaşa çenli ýaşajyk gunan.

16. Mah, kamar. 17. Ot, alaw. 19. Däp-dessur, gadymdan gelýän ýörelge. 21. Bir wakanyň şanyna geçirilýän uly baýram, tomaşa, şowhun. 22. Daş-toweregi suw bilen gurşalan gury ýer bölegi. 23. Belli bir wagt aralygy, salym, pursat.

TÜRKMENISTANYŇ PREZIDENTI SERDAR BERDIMUHAMEDOWA

Çuňňur hormatlanýan Türkmenistanyň Prezidenti!

Sizi we Türkmenistanyň halkyny Täze –
2024-nji ýyl mynasybetli tüýs ýürekden gutlaýarys!

Arkadagly Gahryman Serdarymyz!

Size berk jan saglyk, uzak özür, egsilmez gujur-gaýrat we
ýokary döwlet wezipesinde alyp barýan işiňizde
täze üstünlikleri, ähli halkymyza bolsa
abadançylyk we rowaçlyk arzuw edýärис!

Hormatly Prezidentimiz!

Siziň umumadamzat ähmiýetli beýik
başlangyçlarynyza elmydama rowaçlyk ýar bolsun!

Sizi çuňňur hormatlamak bilen,

«Aýdyn gijeler» hojalyk jemgyyetiniň baş direktory
Hydyrberdi ABDURAHMANOW.

Gutlag

www.br.com.tm

TÜRKMENISTANYŇ PREZIDENTI SERDAR BERDIMUHAMEDOWA

Çuňňur hormatlanylýan Türkmenistanyň Prezidenti!

**Sizi we Türkmenistanyň halkyny Täze –
2024-nji ýyl mynasybetli tüýs ýürekden gutlaýarys!**

**Hormatly döwlet Baştutanymyz! Size berk jan saglyk,
uzak ömür, eziz Watanymyzyň ýagty geljeginiň
bähbidine alyp barýan beýik işleriňizde täze üstünlikleriň
ýar bolmagyny tüýs ýürekden arzuw edýäris!**

**Sizi çuňňur hormatlamak bilen,
Marynyň «Yeňiš» tıkin fabriginiň direktory
Kamar ATADURDYÝEW.**

TÜRKMENISTANYŇ PREZIDENTI SERDAR BERDIMUHAMEDOWA

Çuňňur hormatlanylýan Türkmenistanyň Prezidenti!

**Sizi we Türkmenistanyň halkyny Täze –
2024-nji ýyl mynasybetli tüýs ýürekden gutlaýarys!**

**Arkadagly Gahryman Serdarymyz! Size berk jan saglyk,
uzak ömür, jogapkärli işiňizde egsilmez kuwwat hem-de tutuş
turkmen halkyna bagtyýarlyk we rowaçlyk arzuw edýäris!**

**Sizi çuňňur hormatlamak bilen,
Aşgabat şäher bazarlar birleşiginiň başlygy
Wepamuhammet SEÝITLIÝEW.**